

GYÁRFÁS ÁGNES

A HUN név eredete

A szó rövid kiejtése sóhajszerű. Akár a révülés mélybe ringató dallama is lehetne. Valami ilyesmire utal az egyiptomi megjelenése is. Gizától 12 mérföldnyire északra fekszik Napváros, görögül Heliopolisz. Ide látogatott el Szókratész, hogy a templom papjaitól megtanulja az ősi tudományt, a hermetikusan tanokat. E város templomában őrizték a teremtésről és a Föld őstörténetéről szóló tudományos emlékeket, melyeket Hermes Trismegisztoz nevéhez fűztek. E templom falai között maradtak fenn az egyiptomi ősmítoszok, sőt számos közel-keleti ősi történeti emlék is otthont talált benne. Nem véletlen tehát, ha e város ősi neve ON vagy HON vagy INNU. A magánhangzók a hon és a hun szavakat formázzák, s érezzük, mindkettőről szó van. ON város a hunok hona.

Már a fáraóállam hajnalán is ősi kultúrközpont volt, melyet állításuk szerint a piramisépítők is megörökölték. HON város főpapja egyben a legfőbb csillagász is volt és ünnepi öltözékét ötágú csillagokkal ékesítették. (EDWARDS, I.E.S. i.m.)

Elsősorban a csillagok és a Nap járását figyelték, s az idő múlását a nagy Napév kozmikus ciklusával mérték. A 25.920 évig tartó ciklust a 12 állatövi jegy lassú elforgása révén tapasztalták meg, s viszonyítási alapként a tavaszi napéjegyenlőség idején a napkelte pontját vették alapul, „...azaz röviden megfigyelték a napéjegyenlőségek precesszióját, melyek egyenként 2160 évig tartó csillagászati korokat jelöltek ki. Az egyiptomiak hite szerint ezek a SZÉP TEPI - avagy az Istenek első ideje, - néven ismert spirituális és kulturális 'Big Banggel' vették kezdetüket”. (Hancock, Graham - Bauval, Robert i.m. 226. o.)

Heliopolisz - Napváros - Hon - Hun - On városát olyan nép építette és lakta, amely tehát képes volt a napéjegyenlőségek precesszióját megfigyelni. Ez a nép a város neve alapján a Nap népe, HUN vagy HON volt, melynek ottHONa maga a város lehetett. Talán a magyar 'hónap, holnap, hun vót, hun nem vót' szavakban és kifejezésekben él tovább e név. Mindenképpen benne él a német HUND = kutya szóban, (Pitlu János megfigyelése) és igazolja Dr. Kovács Sándor korábbi állítását, amely a Nagy Kutya csillagképet a Ma-

gyarok csillagának nevezte (Mah-gar). Hiszen, ahol Magyar van, ott Hun is ott van. (Kovács Sándor i.m.).

Hancock és Bauval szerzők szerint az a nép, amely a napéjegyenlőségek precesszióját képes volt megfigyelni, és akkurátusan leírni csakis tudományosan gondolkodó, intellektuálisan fejlett és magas szervezetségű nép lehetett, mert csak ez képes megoldani, precíz és nagy múltra visszatekintő csillagászati adatok és hagyományrendszer birtokában a precesszió és a napéjegyenlőségek törvényeit. (HANCOCK - BAUVAL i.m. 227-228. old.)

Hon város népét akkor találjuk meg az Ókor nagy történeti kavalkádjában, ha követjük őket tudományos útjukon, a Csillagok útján és a Nap útján. Az Ó történetük ugyanis sokkal korábbi, mint a történeti Ókor, de számos írott emlék, mely alapján dolgozunk, mégis ókori eredetű. A honi ősök asztronómiai nyelvezete alkalmazott egy pár olyan kódolt tézist, melyek alapján felismerhetjük jelenlétüket. Például a Zodiákus jegyek közt nyugatra vándorló Nap útjára ezt írták: „Követve Hórusz (a Nap) útját a korokon át”. Döbbenetes tömör összefoglalása e mondat a Nap kozmikus eseményének és a Föld kultúrkorszakainak. Tehát ha a hun nép sorsát kultúrtörténeti emlékek alapján kívánjuk nyomon követni, azokra a megfigyelésekre kell koncentrálnunk, amelyek az Univerzummal kapcsolatosak és különleges tömörséggel nyertek kifejezési formát.

Nyugati történészek és egyiptológusok prehisztórikusnak nevezik a Kr.e. 4. évezred előtti időt a „Szép Tepét”. Ebből a korból sok feljegyzés maradt fenn, melyek részletes információt adnak Egyiptom hirtelen felemelkedésének rejtélyére, arra a korra, melynek gyökerei több ezer évvel a fáraói állam előtti időig hatolnak. Hancock szomorúan állapította meg, hogy „...az egyetlen problémát az okozza, hogy egyelőre senki sem kész e feljegyzéseket komolyan venni. Talán azért van így, mert ezek szöges ellentétben állnak az egyiptomi kronológiáról kialakított tudós nézettel? Az olvasónak magának kell döntenie a kérdésben, de mint alább igazoljuk, u g y a n e z e n feljegy-

zések e g y é b elemei, melyek inkább megfelelnek az uralkodó álláspontnak, igenis elfogadottak és széles körben elterjedtek az egyiptológusok körében”. (HANCOCK - BAUVAL i.m. 223. old.)

A korai Egyiptom lakói Orion - Ozirisz útját figyelték odaadón és feljegyzéseik magas pontja volt, midőn a hatalmas égi nyilas találkozott mennyei királynőjével Sziriusz - Izisszel. Sorsukról és fiukról Hóruszról szól az egyiptomi mitológia, de mint kimutattuk (Orion és családja 187-225. old. In: TUR-ÁN) számos magyar népmese is őrzi csodálatos történetüket.

Sellers, Jane B. *The Death of Gods in Ancient Egypt* c. művében (90-93. old) kimutatta a honiai (heliopolisziak) bizonyos számokhoz való vonzódását. Ezeket a számokat a precesszió és a bolygópályák viszonyának törvényszerűségéből számította ki a kiváló kutató. Leggyakrabban szerepel a 7, 12, 14, 70, 360-as szám, melyek a mesék és a magyar szokások karakteréhez is hozzájárulnak. Az biztos, hogy a Sárkány 7 és 14 feje a Drako (Sárkány) csillagkép és a Nap járása közötti kapcsolat aranymetszésének eredménye.

Megtalálták az Orion övéhez vezető „matematikai kaput” a 11:11 arányban. A 111. 111-es szám tekinthető a „Csillagkapunak” mely az Orion felé vezet.

E nép kezdettől lelkében hordozta „az isteni eredet tudását” amely az Első Idő a Szép Tepe óta létezik.

Fovden, Garth (i.m. 33. old.) utalt az ősi tudás doktrínáinak átörökítésére Hermesre és utódjára Thotra, akinek állítólag sikerült megértenie a mennyek rejtelmét és felfedte azokat szent könyveiben. Ezeket aztán földbe rejtette, hogy a későbbi generációk kutathassanak utána, de csak az találhassa meg, aki érdemes erre. A régiek azt tartották, hogy Thot szent könyvei a gizai nagy Szfinsz alatti sziklaágyban nyugszanak, s várják azt a népet, mely olvasásukra méltónak bizonyul.

Az ősi egyiptomiak, akik az országuknak nevet adtak, álláspontom szerint is szoros kapcsolatban álltak az egyes számmal, ami egyaránt jelölje az EGY ISTENSÉGNEK és az égnek. Az egy szavunk Y helyett I-vel annyi, mint Égi. E nép mindig az égi világ földi másának tartotta magát.

Borbola János Csillagszoba című művében olvastam az égi szó hieroglifáját, mely hasonlít a ro-

vásírás H betűjéhez vagyis egy kis táltos létra az ÉG megközelítéséhez. Így teljesen logikus számomra a 11:11-hez matematikai üzenete, mely az égi lények meghitt játéka önön valóságukkal, lakóhelyükkel úgy, hogy egy országnév őrzi a mennyei játék eredményét. Egyiptom = ÉGI TOMba vagy tumulusz vagyis égi erőd, erősség, vagy ÉGI HON. Ugyanakkor az egy istenség erődje, földi erőssége.

Borbola János UNAS fáraó nevével foglalkozva (i.m. 113-118. old.) kitér a hunokra is. Visszamegy Heliopolisz nevének elemzésére, melynek mai neve MATARIYA vagyis Magyaria. E városban született a KILENCEK tana a teremtés 9 résztvevőjéről.* Régi neve ON, IUNU amelyről UNAS fáraó a nevét kapta! Érdekes, hogy az UN/ON tő az európai nyelvekben az egyet jelenti. Angol one, a francia un, une, a német eins, a latin unus (unio, uniformis, univerzum stb.) E sorba tartozik AN, a teremtő neve. UNAS neve az UN és az AS, ASZ gyökökből áll. Az ás olvasata a hieroglifákban kiegészül IA gyökkel (UNASIA ez az a rejtélyes gyök, amely már a mezopotámiai pecséthengerek olvasatakor is álmélkodást váltott ki belőlem) UNAS neve a hieroglifák pontos olvasatával ANNAK ÍJÁSZa vagyis Isten Nyilasa (Borbola i.m. 117. old.). Borbola szerint az UN gyök a HUN, H-ON-NI és a HAN-NY, H-UN-NI hangzósításra jogosít. A hanyi szót mocsaras, ingoványos területre mondjuk, Jókainál Hanyók Istók volt a nádi ember neve. Gardiner egyiptológus fejtette meg, hogy az „ihuniak íjászok voltak”. (Borbola i.m. 118. old.)

Néméti Kálmán 1912-ben felfigyelt Mariette ásatásaira, aki Izisz templomában a Keopsz piramisban találta meg azt a mészkőtáblát, amelyen Néméti szerint több helyen is az Óriás-Szfinsz ne-

* A számok különleges voltáról Borbola Jánossal beszélgettem sokat. Megkérdezte, honnan ered a 'Kilences' számunk. Én a Kül, Kil gyökre gondoltam, amelyhez egy régi NC képző társult. Az NC képzőnek kiemelős szerepe van. Borbola a Csillagkapu c. könyvében külön fejezetben foglalkozik a 9-es számmal mi így látjuk a KILENC szó gyökét és értelmét:

KiLeNC

KüLöNC

KoLoNC

LáNC

Egy láncolatban, ami a számok sora: különleges értéket rejtő, vagyis KüLöNC = KiLeNC

ve, a HUN látható.

Borbola szerint UNAS fáraó kartusának „tiszta olvasatával még nem rendelkezünk. Jelen ismereteink alapján Hun íjász hangzósítás fogadható el”. (Borbola i.m. 118. old.). Számomra már az az ismeret is döbbenetes volt, hogy a mai Magyaria ősi neve Hunia vagy UNIA volt, mert a hunoktól való szétválaszthatatlanságunk újabb bizonyítékát láttam ebben.

Hunok szerepe az egyiptomi hitvilágban

Borbola János hiteles olvasata új színben tűnteti fel a Nílus-völgyi hitvilágot. Olvasó módszerét Miskolcon is tanította, így könyvének megértése nem okozott gondot. Néha szerettem volna egy-egy olvasatához kérdést fűzni, de ezek apróságok. Elveit, és a hieroglifák magyar nyelvű olvasatát valószínűnek tartom, és Őt idézve írok a témáiról (Borbola i.m. 119-145. old.), összevetve mezopotámiai adatokkal.

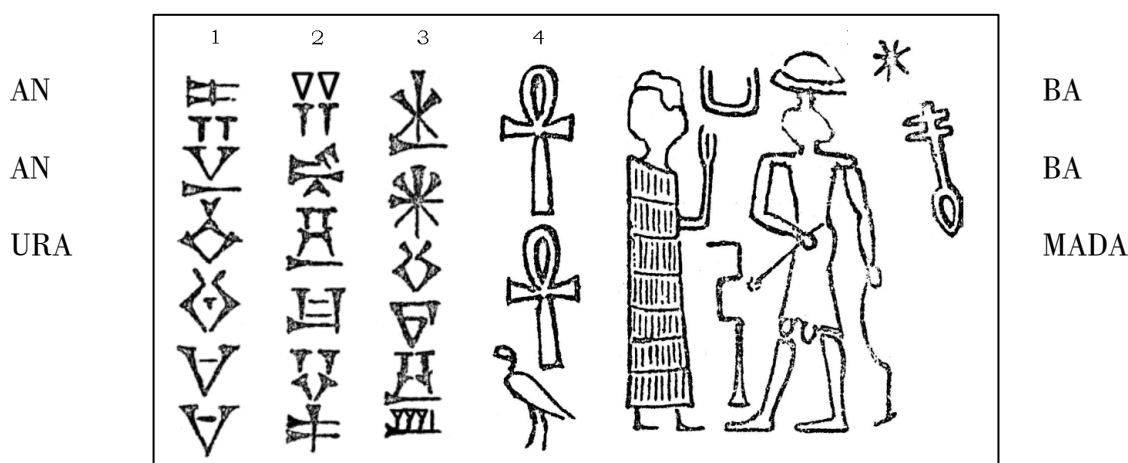
Az egyiptomiak egyistenhívők voltak, a teremtőt, miként a mezopotámiaiak, Ők is AN-nak nevezték, akihez az utat meg kellett találni. Ez volt a keresztút, az élők útja. Az Élő, más szóval SZÁM mutatja az utat, vezet a elhunyt királyt te-

remtőjéhez. Az ősök, a Kilencek és az áldozati Csabák vezetik a halottat. Védtek a vele eltemetett nemzetség tagjai. Fohászokat énekelnek, s az út kivirágzik, felragyog.

Hun Íjász a Nílus-delta nádiban gazdag vidékének volt korlátlan ura. Ez volt Alsó Egyiptom. A nád népe alatt az itt élő (h)unokat értették, akiket esetleg (h)annyiknak vagy (h)onniaknak is nevezhetünk. A Nílus-delta bejáratánál épült a Bibliából ismert Un/On, görögül Heliopolisz, Napváros, ahonnan a nádi népek atyáikat a túlpartra vitték eltemetni.

Borbola János olvasata alapján egy gyönyörű kép rajzolódik ki előttünk a turáni népek hitvilágáról. Ez a bölcselet a Borbola hiteles hieroglifa olvasatán alapszik. Miután könyvét szótárral (Képjelek alapján) is kiegészítette, összevetette, valószínűsítette közismert egyiptológusok olvasatával így az olvasó is meggyőződhet teóriája helytállásáról, ha fellapozza a szótárban a képjelek értelmét vagy az eredeti dokumentumok kiolvasásában elmélyül Borbola segítségével. Műve a szó legnemesebb értelemben vett egyiptológiai tankönyv, amely vitán felül meggyőz arról, hogy Egyiptom őstörténete turáni népekről, hunokról és magyarokról szól és hogy az egyiptomi nyelv a mai magyar nyelven olvasható.

MIT MOND A PECSÉTHENGER

Egy pecséthengeren egyiptomi és mezopotámiai ruhát viselő emberek láthatók. (Jobbra) a baloldalon három oszlopban ékírásos képjelek, középen hieroglifák. Ennek a pecséthengernek az az érdekessége, hogy mind az egyiptomi, mind a

mezopotámiai írás szerepel rajta és magyarul olvasható. Az olvasat elemzését munkánk végére tettük. Itt közöljük az eredményt, hogy tovább folytathassuk együttgondolkodásunkat.

1. Az 1. oszlop (hieroglifa) AN AN URA (ha a

madár képjel értékét helyesen olvastam ki Borbola János könyve alapján). Az AN jel hasonlít egy babához, a madár jelentése Mezopotámiában MADA.

BA-BA MADA duruzsoltam magam elé játékos ötletemet, amely akkor vált izgalmassá, amikor a jobb oldali kép jobbszélén látható két képjelet olvastam el. Azt, amelyik az egyiptomi mögött látható. Egy 7 ágú csillag, alatta kettős kereszt egy kerekded formában végződve. Hét ágú csillagok halmaza borítja az alacskai templom kazettás mennyezetét. Az alacskai templom a Csillaggyermeket szülő ősanya tiszteletét tárja elénk belső ornamentikájába, s inkább a tapasztalat, semmint a hieroglifák ismerete alapján azonosítottam vele a csillagot (Virágemberek Istenháza. Miskolc, 2004.).

Mit jelenthet a kettős kereszt képjele? Történeti emlékek árasztottak el. A rajz alapján trónoló magyar királyok képe jelent meg előttem, kettős keresztet tartó országalmával. Miért tartanak a kezükben pontosan egy ilyen tárgyat? A mezopotámiai képjelek között ismertem hasonló formavilágot.

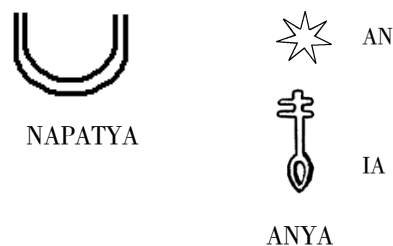
	Ősanya az alacskai templomban		AN IL	Isten, teremtő Egyiptomban és Mezopotámiában
	Országalma a magyar királyok felségjelvénye		MU SUM IA	magasság Mezopotámiában

Ha az AN gyökhöz a sokáig furcsának vélt IA gyököt illesztjük hozzá, akkor az ANYA szó lesz az olvasat, a „fordítás” pedig: Magasság istene, ANYJA, ura. Ez pedig megegyezik az 1. kartus olvasatával AN AN URA, vagy AN NA URA.

2. A 2. oszlop megerősíti olvasatunkat:
HAL AN TA MAGA HUN
3. A 3. oszlop az egyiptomi férfira utal
TUR HAL A MAGUR IMI.
A KU halat jelent. Tehát mai magyarsággal Turáni hal atya Magur(bárkás) IMI.
4. A 4. oszlop a mezopotámiai subás férfira utal,
AT(y)A NAP(h) NI NI mutat felfelé a férfi a Nap atyára. A mezopotámiai írás jellegzetesége a jelzőnek a jelzett szó utáni használata:

ATYA NAP helyett NAP ATYA. A NI NI helyett ma azt mondanánk íme. Íme Nap atya!

Tehát a jobb oldali kép két szimbóluma:

Egyre inkább megerősödöm abban a sejtésben, hogy a magyar nyelv nélkül sem az egyiptomi sem a folyamközi írásokat nem lehet értelmezni. Annak a szónak, hogy „Atanach” (a kép német aláírása) semmi értelme nincs, de az ATA NAP(h) jelzős szerkezetnek van tartalmi ele-

me. A két egyforma NI képjel csak magyarul kap értelmet a NI NI felkiáltó szóban. A kép aláírásának tanúsága szerint a német tudósok ilinek olvasták a nyilvánvalóan egyforma két NI gyököt. Én úgy látom, hogy a magyar nyelv a garanciája az olvasatok igazságtartalmának. Ha ebben a szellemen gondolkodunk, akkor egyiptomi és mezopotámiai körülírás helyett beszélhetünk Turáni Hunról MAGURRÓL.

Elgondokdató a szövegben a HAL szó. Ennek Labat szerint KU kiejtése is lehet. Azonban ebben a szöveggörnyezetben a KU gyöknek sincs értelme.

A HAL gyök nemcsak a víziállat nevét jelzi, hanem a halál és a halhatatlanság szavak alapgyöke is. Tudjuk, hogy az egyiptomi fáraók már e földi életben is sokat foglalkoztak a halhatatlansággal. Unász fáraó idejében (Kr.e. 2300 körül) a papság vezérelve alapján törekedett a halhatatlanságra, s elvét a több szakrális sztereotípiát tartalmazó piramisszövegekkel támasztotta alá. UNÁSZ volt az első, aki - mára domb alakúra kopott piramisában - feltüntette a piramisszövegeket. Ezek a hajdani hitvilágról nyújtanak felbecsülhetetlen képet. „Az elhunyt király vélt túlvilági útjáról, az ottani veszélyekről, segítőtársairól és teremtőjéhez való csatlakozásról tanúskodnak, így érthető, hogy későbbi korok köznapi utódai szinte szó szerint ezeket a szövegeket vésették, íraták sírkamráikba, antropomorf koporsóikba (ez az ún. Coffin text), sőt az Újbirodalom

utáni időkben csaknem azonos szövegek képezik a hírneves Halottak Könyvét is”, írta Borbola János (i.m. 111. old.).

Minket szavainak az a része ragadott meg, mely a szövegek szereotípiáira vonatkozott, hiszen a folyamközi turánok táblái és pecséthengerei is hemzsegek a szent ismétlésektől. Kialakult egy-egy jelző, amely nem adta meg magát az évezredek archeológiai csend erejének, mert szájhagyományban tovább élt. Ilyenek például a Csillagasszony, kié az ország (Geme úrnő, Ki Mada) vagy az uskalga, amely a Mindentermő fa tejmagvára utal vagy a Tengerek Királynője, amely ma Szűz Mária egyik jelzője vagy az ustu az ősi tudás, bölcsesség hordozója.

Meg kell szoknunk a tömörséget, azt, hogy a mai nyelv rag, képző és jel halmaza helyett alapgyökökkel fejezték ki magukat. Ezért gondolom elképzelhetőnek a TUR HAL szókapcsolatnak a HALhatatlan TUR olvasatot, aki MAGUR IMI! Vagy a 2. oszlop esetében HAL AN TA szövegben a HALhatatlan AN TA MAGA HUN.

Ez egy pecséthenger abban a szakrális rendszerben, amelybe a pecséthengerek másolatait elhelyeztem és külső jegyek alapján katalogizáltam. Külső jegyek alatt elsősorban a metszés stílusára ügyeltem, másodsorban a bevésett alakok ruhája, harmadsorban a szereplők férfi vagy nő voltára. Így bontakozott ki előttem a pecséthengerek szereplőinek csoportosítása. Hasonló stílusban véssett hasonló arcú, hajviseletű szereplők pliszírozott, hosszú, textilből készült ruhát viseltek. Amikor a Nergál-Etlu pecséthenger 8. oszlopában először kiolvastam, hogy ezek „lengatyás hun kagánok” elnevettem magam. Aztán egymás mellé raktam a lengatyás, hun égieteket, akik lassan betöltötték a felénk boruló csillagos eget.

A len gatyá jele egy latin Δ betű (L 90). Olvasata GADA, jelentése len. (Franciául lin, de még a TESZ sem mondja, hogy a franciáktól vetjük volna át.) Ha az olvasat és jelentés összecseng, akkor együvé tartozik. Ilyen pl. a |||| (L 324) rácsos képjel, melynek olvasata É vagy PIT, jelentése é p í t. Ezt a tételt akár törvényként elfogadhatjuk.

Nergál pecséthengerének nevezték el azt a művet, melynek 8. oszlopában a hun származás azonosítására vonatkozó szöveg olvasható (Pritchard 699. ábra).

NERGÁL-E TELU

Hun voltára utal a nádvgó sarló a kezében, s a szöveg több textusa: „Isteni király atya! Vizek nagy embere, IME! Magasságos élet, a Magasságban erős (izmos) hős, NERGÁL atya. Lengatyás turáni hun kagán, Eridu fénye. Két fiú: hősök (erős emberek). Magasságból fakadt élet: Hungár, Magur fényhősök. A Magasság embere visszatér, távozik.”

Itt tehát a Magasság emberéről van szó, aki hős (ETELU), aki a vizek nagy embere (LUGA-LA), aki lengatyás turáni hun kagán (KA GA A AN HUN GADA TUR Ran) HUNGÁR és MAGUR akik élete a Magasságból fakadt.

Őseinknek akár származási okirata is lehetne ez a felirat és kép. A nádvgó sarló visszautal a hunoknak a vízzel, láppal, mocsárral való ősrégi kapcsolatára, melynek eredetét (Borbola János kutatásából jól ismerjük (Borbola: Ősi Gyökér 2005. XXXIII. 4. sz. 2-23. old).

Akit látunk tehát AN király atya fia vagy le-származottja (itt törött a szöveg), aki útnak indul. Szakrális jelzők között szerepel, hogy két hős fia van (TURLÁL E TELU) HUNGAR és MAGUR || és ∇).
L 536 L 342

Hunor és Magyar édesapját ábrázolja a pecséthenger, aki fiainak ikerjelképét viszi a Magasságba. Nevét Nephrot, Nimrot, Ningirsu, Nun-gál, Nergál, Nunartu stb. nevekkel emlegették, de kutatásaink alapján beigazolódott népünk emlékezetében megőrzött szerepe, mely szerint azonos volt ORIONNAL az ifjú királlyal, a népmesék hő-sével.

A folyamközi UR kezdetű városnevek az URI HUN vagy UR HONA jelentésűek. Az Orion szó etimológiáját nem magyarázza meg sem a TESZ, sem a Csillagképek kézikönyve, sem az Idegen szavak szótára. Egy pecséthenger tárta fel neve

eredetét, ahol egyértelműen az UR (L 38) gyökkel fejezték ki a nevét, míg égi feleségét a szépséges Sziriust egy gondosan vésett nagylaggal (Pritchard 689. ábra).

Szentek összejövetele

A kép jobboldali kékjele (L 77) azt jelenti, hogy „szentek összejövetele” (une partil du sancturaire). Az Interneten talált kép felirata pontosítja Orion-Nimrud nevét: SIPPA ZI ANNA

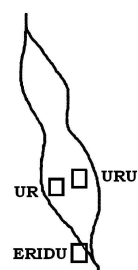
(L 295) két fiával, balról Hungar, jobbról Magor.

Orion kezében a Skorpiót tartja, akivel minden évben meggyűlik a baja. Amikor a Skorpió felkel Keleten, eluralkodik az Orion felett, s ilyenkor az Orion megszégyenülten lebukik Nyugaton. De a Föld körbe forog, s eljön az Orion ideje is. Amikor az Orion kel fel Keleten, akkor segítőtje a Kígyótartó, Kígyógyító (Ophiuchus) pontosan a Skorpióra teszi a lábát. A Szentek összejövetele azt a pillanatot ábrázolja, amidőn Orion-Nimród felmutatja a legyőzött ellenségét.

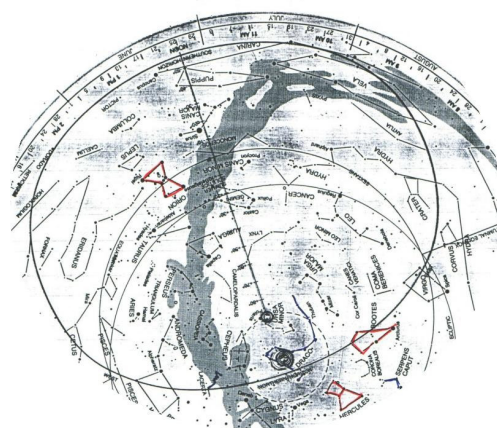
Tudjuk, hogy Egyiptom földrajzi formája megfelelt az Orion csillagkép alakjának, s a három övcillagot a piramisegyüttes alkotta. Ez a formavilág Mezopotámiában is megvan. Itt a Tigris és az Eufrátesz folyása mintázta meg az Orion alakját és osztotta

alsó és felső részre az országot az URI HONT.

A pecséthengerek HUNGÁR-ról, HUN-ról, MAGOR-ról, MAG-ról beszélnek, s az országot egyszerűen MADA, KALAMA néven emlegetik égi és földi vonatkozásban egyaránt. S miként a pecséthengeren látható az égi szakrális együttlét, úgy va-

lósult meg a földön is az URI HONBAN, Orion földi országában HUNGAR és MAGUR (IKREK Csillagkép) szent együttesében.

Irodalom

BAKAY Kornél: A magyar történelem régészeti alapjai I-II. köt. MBE. MISKOLC, 2000.

BORBOLA János: Csillagszoba. Út a szakkarai piramisfeliratok magyar nyelvű olvasatához. Írástört. Kutatóint. Kiad. Bp. 2004.

CORNELIUS, Geoffrey: Csillagképek kézikönyve. Útmutató az éjszakai élet megfigyeléséhez, a csillagképek szimbolikája és mítoszai. Magyar Könyvklub 1999.

EDWARDS, I. E. S.: The Pyramids of Egypt. 1993.

FOVDEN, GARTH: Egyiptomi Hermes. Oxford. Fejezeteit ismerem, címdal nélkül.

Gyárfás Ágnes: TUR-ÁN népének nyelvén Kéjjel-írás magyar olvasata. MBE: Miskolc, 2004.

HANCOCK, GRAHAM - BAUVAL ROBERT: A szifinx üzenete. Kutatás az emberiség titkos öröksége után. Alexandra k. 1996.

Idegen szavak szótára. Szerk. Bakos Ferenc. Terta kiad. Bp. 1957.

KOVÁCS Sándor: Stella Hungarorum. 19-21. old. In: Dolgozatok. Szerk. Gyárfás Ágnes. MBE. Miskolc, 2002.

Némety Kálmán: Hungár sarkantétel. Befejezés: Nyílt levél az akadémia elnökéhez. Bp. 1893.

PAP Gábor: Hazatalásás Püski k. Bp. 2000.

PRITCHARD, James B.: The Ancient Near East in Pictures. Relating to the Old Testament. Princeton, New Jersey, P. Univ. Press, 1954.

SELLERS, Jane B.: The Death of Gods in Ancient Egypt.

TESZ. A magyar nyelv történeti etimológiai szótára. I-IV. Főszerk: Benkő Lóránd. Akadémiai K. Bp. 1970.

ÁRVAINÉ SPILLER MARIANN
Narnia, Ac'son szigete

Tudtátok, hogy miért építik a börtönöket az óceán közepén lévő szigetekre, és mi az oka, hogy olyan legenda járja ezekről a szigetekről, hogy képtelenség elmenekülni róluk?

Mert az óceán látványa a szabadság lehetőségét sugalmazza az ott élő raboknak, de a szabadságot nem azért képtelenség elérni, mert az ilyen sziget lakója nem tud elég kitartóan úszni. Erről szó sincs. Az ilyen sziget lakója gyakran lesétál a partra és álmodozik a szabadságról, hosszú sétákat tesz, mélyet szippantva a sós és mámorító szabadság illatból. Nem vágyik jobban semmire, mint a szabadulásra. Sétája során néha elsétál a part fövényén, ahol a víz nyaldossa az arra járó lábát, kellemesen hűsítve a lüktető vágyat.

A magányos rab néha megáll és nézi a vizet, ahogy elmossa lába nyomát a homokban. Elmosva álmainak lenyomatát. Ilyenkor új sétába kezd, hogy újra és újra visszanézhesen „művére”. Mikor besötétedik és dideregni kezd, lefekszik a homokba, amely a nappali meleget ilyenkor sugározza ki. A homok melegíti a testét és az émelyítő vágyat, csak az óceán felől érkező fuvallat enyhíti valamelyest. Felnéz az égre, ahol a csillagok milliárdjai ragyognak, mint megannyi ékszer. Csillagukat órákig - évekig nézi, mert a távolság és az elérhetetlenség mindig vonzza a rabot, akinek kilátása sincs a menekülésre.

Néha sétái során felnéz a partot övező sziklákra és szeretne az egyiknek a peremére kiülni, hátha közelebb érezhetné magát a való világhoz, így aztán felsétál a sziklákhoz és letekint a tengerre.

Látja, hogy milyen csendes a part. A tenger lágyan ringatózik, ám beljebb a szirteknél megtörik a víz és kemény habokat, vad hullámokat korbácsol. Nézi, hogy ha a vízbe bele is gázolhat, de reménye sincs a szirteken átjutnia. Ha belegondol látja, hogyan csapódna a sziklákhoz és merülne el. Elvesztve azt az álmod, amely legalább biztonságot adott neki. Azt az álmod, melyet senki nem vehet el tőle, mely csak az övé: a csillagos ég gyönyörködtető végtelenjét, a langyos tenger hullámaival, a vágyat, mely oly felemelő és a messzi elérhetetlen csodálatos ígérvényét, amely olyan biztonságosan ringatja őt. Megbízhatóan és nem

bizonytalanul. Mindig felsétál attól kezdve a sziklákhoz és onnan mereng a távolba. Észreveszi, hogy a tenger néha elsimul a sziklákknál, kivált apály idején. Ilyenkor nem jó belegondolni a lehetőségbe, jobb ismét a parton sétálgatni. Már a szikla sem olyan biztonságos valamiért.

A szabadság nem is fontos annyira, ha az álmaink a helyére léptek.

Így a rabok az ilyen szigetekről szinte soha nem szöknek el.

Egyszer azonban a szigetet övező szirteknél egy hajó kötött ki, mit sem sejtve arról, hogy a szigeten ki, vagy kik élhetnek. A lehorgonyzott hajóról vidám társaság ugrált a vízbe, életörömük, kacagásuk hangját elvitte a víz egész a sziget belsejébe. Micsoda hangok voltak ezek. Maga az élet hangjai. Az életé és a vissza nem térő lehetőségé.

Az ilyen rabok közül, csak az veti bele magát ilyenkor a hullámokba, aki még nem felejtette el, hogy az életet élni és kiteljesedni micsoda gyönyörűség. Aki még nem feledte el, hogy mennyi kinyújtani a karunkat a valóság felé az igazi remegés.

A legtöbb ember nem hiszi, hogy megérintheti őket a valóság, erre, csak a legállhatatosabbak képesek. Az erős hitű, aki képes bízni magában és bízni az elszalaszthatatlan lehetőségben, bátorsága vakmerővé teszi, tudja, hogy az álmom elgyengíti a testet és csak a valóság erősíti azt.

Nem élhetünk az álmaink nélkül, de ha az beteljesedhet, nagy lelki erőbe telik, hogy abba a vízbe, melyet a parton eddig oly édesen langyosnak hittünk, bele vessük magunkat, ami hirtelen megszöven hideg, ha egész testünkkel érzékeljük azt. Fizikai erőnk végső próbája, hogy merészelünk-e nagy karcsapásokkal a szirtek felé igyekezni, tudván, hogy ott vár az élet?

A szirtekig eljutni fizikai érzékleiteink szerinti trauma, pedig az álminktól való elszakadás felszabadító fájdmát éljük ilyenkor meg.

Ha eljött az apály ideje, és a hajó, mely a szabadságot kínálja (valószínűtlen vízióként) egyszerre jelenik meg egy ilyen távoli szigeten, utolsó lehetőségként az érző - vágyó szívnek, örök mene-

külést kínálva a valóságba, talán mégsem olyan metszón hideg a víz, csak belevetnie magát nehéz az álomból ébredő rabnak.

Az aki a szigeten ragad az ilyen pillanatot elszalasztva, az egész életét mosoly nélkül éli le, azt

várva, hogy hátha még egyszer eljön a hajó apálykor. A parton nem lép a vízbe többet. Hideg és metsző a víz. Szeme fáradtan egyre a látóhatárt kutatja, és csak vár és vár és vár.....

ANTAL ISTVÁN
TÜNDÉRES, DERENGŐ
(Villanatok az égről)

A honfoglalás, mint vízparti történet.

Középkori kínai betyárregény a *Vízparti történet*. A vizek, erdők, hegyek rablóiról szól, akik szembeszegülnek a hatalommal, rabolnak, gyilkolnak, fosztogatnak megélhetési okokból, és ahogy a regény hömpölyög előre, egyre több és több betyár verődik össze, egyre nagyobb lesz a csapat.

Amikor a betyárok száma eléri a bűvös száznyolcat, könyv érkezik a mennyből, benne a harminchat égi csillag és hetvenkét földi csillag nevével, ekkor a betyárok mindegyike megkapja új nevét, új rendbe szerveződik, pompázatos ruhába, fegyverzetbe öltözik, és beáll a hatalom, az ég fia, a kínai császár szolgálatába.

(Amikor száznyolc betyárról beszélek, nem száznyolc emberről, hanem száznyolc *betyár úrról* esik szó, minden betyárnak van saját csapata, saját embere, szolgája, ágyasa, felesége, családja.)

Honfoglaló nemzetségeink száma is száznyolc. Ha a hét vezér, hét törzs a hét bolygóhoz illeszt, úgy a nemzetségek száma is az égen fényeskedőkhöz kell hogy kapcsoljon.

A sumérok harminchat csillagképet ismertek: tizenkettő a zodiákus, a középső ég, és tizenkettőtizenkettő az alsó és felső, azaz az öv alatt és öv feletti. csillagképek száma.

Indiában ismeretes egy harminchat elemű zodiákus is, de a nyugati zodiákus is, dekanátusokban számolva, harminchat szakaszú, esetleg a testi-lelki-szellemi háromszorozás teremt a tizenkettőtől harminchatot, nem tudom, mindegy is, most nem megyek tovább, a lényeg, a nemzetalkotó nemzetségek száma és az ég csillagainak száma szorosan összefügg.

Az összefüggést, a lehetséges összefüggést a csillagok számossága és száznyolc honfoglaló nemzetségünk között Lükő Gábor Buddhista korszakunk emlékei című kéziratában már sok éve felvetette:

„Elsősorban a kínai népszokásokban élő buddhista emlékeket kell megismernünk. Nem lehet véletlennek tulajdonítanunk például, hogy az évkezdő áldozatok alkalmával 108 a csillagok száma, melyeknek az áldozatot bemutatják... Ez a szám ugyanis gyakran szerepel a buddhista népek vallásos világában Tibettől Japánig, mert kerek szám a kilences számrendszerben (12x9). De megtaláljuk egy ótürk sziklarajzon is a Szelenge folyó mellékén, egy áldozati jelenet ábrázolásán... sőt — csodálatosképpen — a magyar krónikákban is. Ezek szerint honfoglaló eleink 108 nemzetség kötelékében éltek annak idején.

A három idézett forrás adatai azonban nem csak absztrakt számértékben egyeznek, hanem a konkrét társadalmi témában is, melynek szimbólumai...

Egy jeles történészünk persze, nem ismerve a keleti emlékeket, kétségbe vonta a krónikák számadatának hitelességét. Hogy is tudhatták volna krónikásaink, több évszázaddal a honfoglalás után, hogy mennyi volt akkor a nemzetségek száma? Bizonyára saját koruk adatait vetítették vissza a honfoglalás korába...

Pedig bizony hiteles adat ez a honfoglalás korából, amit a szájhagyomány közvetített a krónikák koráig, bár nem a materiális mennyiségéről tájékoztat a nemzetségeknek, hanem az ideális számáról. De a kultúra talán fontosabb is a mi számunkra, mint a matéria, s ha igen, ebben megegyezünk buddhista eleinkkel...

A buddhizmust és annak kilences számrendszerét nem ismerhették krónikásaink és azt is bajos feltételeznünk, hogy a XIV. században véletlenül éppen annyi volt a magyar nemzetségek száma. A kínaiak viszont bizonyára

nem a csillagászat égitestjeit tisztelték a 108 csillagban, mert a vak is látja, hogy az égen nem ennyi a csillag és nem áll olyan szép rendben, ahogy ők a 108 mécseset kilenc sorba rakják tizenkettesével. Halottak lelkeit véltük látni a csillagokban mi is, meg keleti rokonaink is: azoknak áldoztak a kínaiak. Őseik szellemének segítségét kérték benne az új esztendőre. De minden nemzetség csak a saját őseitől remélhet segítséget, ezért úgy látszik Kínában is 108 volt a nemzetségek mítikus száma. És a Hadak-útja (a Tejút) nem a nemzetségek szimbóluma-e? Hiszen a nemzetségeknek sokfelé máig is *had* a becsületes magyar neve.”

Nem is értem, mért nem olvassák Lükő Gábort többen.

*

A japán napisten nő. A női napisten az ősibb változat. (Napba öltözött asszony, pünkösdi hajnalán Napban mutatkozó Babba.) Ha a Tündérszép Ilona maga a nap, akkor a nap-héroszba szerelmes Tündér Ilona nyilván bomló meseváltózat, őriz is valamit, el is fed valamit. (Ezt a mondatot még sokszor át kell írni. Mindig utáltam, amikor valaki „nyilván”-való módon behelyettesít valamit az általa értelmezettel. Meg azt is, amikor feltételez valami köztes, romlott változatot. Ez általában nem korrekt eljárás. Tehát most sem.)

„A görög elképzelésekhez szokott csillagász számára szokatlan, hogy az obi-ugoroknál a Nap nőnemű, a Hold meg hímnemű (Nap-asszony-Holdöreg), épp fordítottja a Heliosz-Szeléné párnak. Ez talán a nők más társadalmi helyzetét is jelzi?” (Kálmán Béla: Megjegyzések a csillagnevekhez.)

Meg kell találnom a Magyar Adorján-émlítette szokatlan nap-elnevezést. Sehol máshol nem halottam-láttam még. (Csak arra emlékszem, b betűvel kezdődött — de ez sem biztos.) A napa szónak is utána kell nézmem.

Van itt még egy érdekes szó: nábob. Mesésen gazdag főurat jelent, asszem, s a szó mintha egyszerűen tartalmazná a nap és a baba szavakat.

*

Perzsa miniatúrán találkoztam fekete tóban fürdő tündérlányokkal. Könyökük táján lángsugarú

szárnyakkal.

„Kis kacsá fűdik fekete tóban,
anyjához készül Lengyelországba.”

Tündér a sötét éjszakában, hazafelé indulóban. Vajon a lengyelek mely népnek voltak a „nőnépe”? Esetleg: Angyalország?

*

Gyakorló tündérektől hallottam: Az angyal anyag, a tündér energia. Na komám, kezdj ezzel valamit.

*

Három szekér van az égen: a Nagygöncöl, Tündérszöny Társzekere (Kisgöncöl), és a Török Szekér (Nyilas — törött szekér?). Megkockáztatom, a Nagygöncöl talán épp a Rónakirálynak, az Orionnak szekere, hisz a villám isteni eszköz, s már tudjuk, Döncő, Kincső szekere jól meg van rakva villámmal. (Kocsisa Göncöl, aki talán épp a Szerkes).

Nem hiszem, hogy erőltetett belemagyarázás, ha azt mondom, hogy a Tejút energiafolyam. Szerencsére dolgoztam már futószalagon, így pontosan tudom, nem lehet lerakó-felrakó állomások nélkül, félkészraktárak nélkül, egyetlen összekapcsolt, zárt, végig azonos sebességű futószalaggal megoldani a teljes gyártási sort — nem nehéz belátni, ha valahol megakad a folyamat, feltorlódások, leürülések lesznek, gazdaságtalanná válik a termelés. Ez nemcsak az ecetes üvegekre igaz, igaz az energiafolyamatokra is. Puffertáraknak, akkumulátoroknak hívják ezeket a lerakatokat. Azt hiszem, ezek a szekerek puffertárak. Kancsók az élet vizéhez.

*

A Göncöl névnek több változata is van, Gönci, Gönc, Göncön, Döncöl, Döncér, Döncöl, Döncő, Kincső, Kincseő — vélhetem a kincs-őr, gönc-őr szavakkal rokonnak? A gönc egyébként azt hiszem csak ma jelent szakadt ruhát, régen általánosabb értelme lehetett, holmi, vagyon, kincs, ingóság jelentéssel. (Ennek utána is lehetne nézni, de én most a semmivel vagyok körülveve.) A Kincső név kapcsán felmerül a kérdés, ha az öreg Göncöl, mint tudjuk, táltos volt és férfi, miért használják ma a Kincső nevet női névként?

*

Zörög a szekér tovább, a Török Szekér, a nyirok és szurok főnevek nem csak főnevek, a nyírok és

szürok igék ejtési változatai is, és ezzel nem a török szót szeretném előkotorni, hanem a török ige törek főnév párját. A törek valamiféle szalma-pozdorja, pelyva, szerintem helyén van a Polyva Úton, Szalmásúton, a búzaszemek, életmagok védőburkolata, csomagolása, s így a Török Szekér, a törekes szekér: göngyölegraktár. (Tessék mosolyogni.) De gondolhatunk éppen a törekvésre is — arra most nélkülüem.

*

Energiafolyam, élet vize, fényfolyam... Folyós közegben valakinek törődnie kell a folytonossággal, a folyamatossággal, a víz, az élet, a fény megszakítatlan áramlásával.

Gondoskodnia kell a forrásról, a forrás tisztaságáról, a folyamatos beáramlásról — ebben a Cassiopeiát, tündérkirálynőt gondolom illetékesnek. (No igen, a beáradásról és a be nem tervezett áradás be nem áradásáról — de ezt most hagyjuk.)

És gondoskodni kell arról is, hogy ott valahol az Orion tájékán a Tejút hatalmas folyamából a mellékágba, a Napútra is jusson a fény-élet-energiából a földi élethez szükséges mennyiségben (ami azt jelenti, ne legyen túl sok, és ne legyen túl kicsi a beáramló fény-élet-energia mennyisége).

Úgy vélem, az első folyószabályozó az volt, aki a felső és alsó vizek egybetartozását megszakította.

Isten a teremtéssel még nem fejezte be vízgazdálkodó pályafutását:

„Vízözönt bocsájtandó a földre, mint a Bibliából is tudjuk, az Úristen akképp cselekedett, hogy a teremtéskor szétválasztott felső és alsó vizek csatornáit megnyitotta. Az égi nyílás, melyen át a felső vizek alázúdultak, úgy keletkezett, hogy az Isten a Pleiades csillagait eltávolította. Amikor pedig megelégtelte a büntetést, elvette a Nagy Medve néhány csillagát, és azokkal tömte be a rést. A Medve azóta is fut a pleiászok után, de hiába, az utolsó ítélet napjáig nem kapja vissza gyermekeit.” (Jankovics Marcell: „Csillagok között fényességes csillag”.)

Kicsit felfrissítette a pangó mocsarat.

Ha egy mellékágba vizet vezetünk, vagy akár energiát, a kivezetést is meg kell oldani, vissza is kell vezetni a főágba. A Napút és a Tejút másik találkahelye a Skorpió-(Kígyótartó)-Nyilas-szakasz. A Skorpiót halálkapunak is nevezik (a Ham-

let malma erről bőven szól), a Nyilashoz pedig a teremtő erők köttetnek, s kettőjük között, ugyan a Napúton, de nem regisztrált jelenléttel, ott a Kígyótartó, ami az újjászületés — a halál és a fel-támadás együttes — megszemélyesítője. Akár a folyó két ágának az újbóli összefogását, egybemar-kolását is jelentheti. Mindenesetre itt ismét visz-szajutnak a leválasztott életek-lelkek-energiák a fősodorba, a megszakítatlan időfolyamba. (A Kí-gyótartó érdekes figura: mindkét kezében egy-egy tekergőző élőlény — hogy aztán két kígyót mar-kol, vagy egyet, amelyiknek nincs közepe a lát-ható világban, avagy ugyanazon kígyónak a leved-llett bőrért tartja egyik kezében, s az új bőrrel to-vábbbélőt a másikban, nem tudom, egyébként sem érdekelnek a kígyók, fűj, perverz állatok, folyton egymás farkába harapnak...)

Érdemes az időben, egy napon vagy egy éven be-lül is, s az égtájak között is megtalálni ezt a három vízgazdálkodó, életgazdálkodó pontot: A Cassio-peiát az éjfélhez, a télhez, Luca-naphoz, kará-csonyhoz, északhoz; az Oriont a hajnalhoz, kelet-hez, tavaszhoz, pünkösdhöz; a Kígyótartót nyugat-hoz, estéhez, a halottak napjához kapcsolhatom. És persze kimaradt a dél: a déli irány és a déli napszak, a legmelegebb szakasz, a kiszáradáskö-zeli állapot, szentiván, a szerelem, a délibáb, a déli boszorkány idő- és térszaka.

*

Az éjszaka sötét tengere a mesékből jól ismert Óperenciás-tenger. Vizes, vízhez köthető csillag-kepekből is akad bőven. A mai nyolcvannyolcat átnézve a következő csillagkép-neveket sorolhatom fel: Eridánusz (folyó), Serleg (folyékonyhoz való edény), Vízöntő, Bak (halfarkú), Halak, Cet-hal, Delfin, Aranyhal, Déli Hal, Repülőhal, Észa-ki és Déli Vízikígyó, Hattyú, Daru (mindkettő ví-zimadár), Róka, (régi neve: Róka és Lúd, s a lúd úszóhártyás), és rengeteg hajózási, halászati szak-kifejezés: Hajógerinc, Hajófara, Hajóvitrola, Tájol-ó (a négy együtt régen Argonauták Hajója néven futott), Távcső, Szeksztáns, Oktáns, Körző, Szög-mérő, Háromszög, Déli Háromszög, Légszivattyú, Háló.

A régi magyar csillagnevek és csillagképnevek között is igen sok vízhez, folyékonyhoz kapcsol-hatót találtam, természetesen, mivel kevés a ten-gerünk, elsősorban a folyók, kutak és kocsomák

környékéről: Ötveny (öntevény, ömledék, ömlés), Tejes Út, Tejfel, Tejkerület, Tejkör (valamennyi a Tejút megnevezése), Tejfeles csillag, Kanta, Szilkehordó, Kádascillag, Szentkút, Tündérek kútja, Szépasszony kútja, Óriás kútja, Kút-gémcsillag, Korcsma, Áldomáscsillag, Részegember, Részeg ember útja, Harmatlegelő, Dérhagyó csillag, Zúzmaracsillag, Zúzmaráscsillag, Óriásgázlója, Sárkánygázlója, Tatárok gázlója, Révészcsillag, Kalauzcsillag, Tengericsillag, Tengerbe kacsintó, Óriástengere, Selló, Halászcsillag, Hálócsillag, Halficsér, Pálinkásasszon v. Részögösasszon, Búvárcsillag, Rákzsombék, Darvakhúgya, Darvakvezére, Szögeletcsillag (Háromszög).

Nem is tudom, mért soroltam fel ezeket a neveket, ezek semmit nem bizonyítanak. Mindegy, jólesett.

*

Kínai tündértörténetben találkoztam a rókatündérrel. A rókatündér olyan tündér, aki gyönyörű nő alakban is, róka alakban is meg tud jelenni. Mint nő, sajátos viselkedésű: kinéz magának egy férfit és hazaviszi estére a palotájába. Megvendégeli, esznek, isznak, mulatoznak, szeretkeznek, és a férfi másnap reggel egy romos épületben találja magát — a palota is, a bútorok is, az ételek-italok is, minden csak káprázat volt. A nővel sem találkozik többet, a rókatündér az egyéjszakás kalandot kedveli. A szingli őstípusa. Hagyományainkban a szépasszonyhoz, az égen a Szépasszony csillaghoz (a Skorpió vörös csillaga) kapcsolható. Ez a nő a mámort keresi, az örömet, az italban, a táncban, az énekekben, a pompában, az illatokban, a szeretkezésben.

Ha jól csinálja, emberismerete, emberkiismerése gazdagodik, szelleme kitágul, extatikus magasságokba emelkedhet. Bölcsőbb lesz. Vagy okosabb? Azt hiszem, okosabb.

A magyar népmesékben igen gyakori szereplő a rókáné komámasszony. Nőnemű és hihetetlenül ravasz, ravaszdi, ámde valahol mégis korlátolt — ez az, nem bölcs, csak okos — állat. Lehetséges, hogy ő a rókatündér, a promiszkuitás-kutató, az öröm-projekt munkamániása.

*

Magyar boszorkánytörténetekben is gyakran előfordul: boszorkányok által elragadott férfiú meséli, aki egész éjjel táncolt valami jóféle menyecskével, hajnalban arra ébredt, a mosóteknő van

mellette, egész éjjel azt ölelgette, vagy hogy a boszorkánylakomáról lopott pogácsa hajnalra lógombóccá változott. Ehhez értenek a szépasszonyok. Úgy tüntetni, úgy tűnni.

*

Azt hiszem, ezért kell az eltagadtatott állapotban leírt sorokat néhány nappal később, hideg fejjel újraolvasni. Mielőtt mások olvasnák.

*

A szerelem elragadtatott állapot. Nem lehet akarni, most halálosan az leszek... Nem. Csak történik. Megtörténik. Megakadályozni lehet, lefojtani, elkerülni, ez is egy kis halál, csírájában elfojtani, de akarni, kiváltani nem. Valami jön, felkap, megemel... A szerelem magasabb minőség, magasabb energiaszint. A szerelem élet.

*

Az emberi kommunikáció legvastagabb szelete, menedzserfiúk kimutatták, a testbeszéd. Ahogy a lábak helyezkednek, ahogy összefonjuk a karunkat, ahogy elengedjük magunkat a széken, a ki a mell be a has állapotok, nemtől függetlenül, ezek értők számára azonnal jelzik a hozzáállásokat, szándékokat.

A szépasszonyok, a szeretkezés szakértői nemcsak a szexnek tapasztalják meg minden csínját-bínját, de az önkéntelen testi reakciókban is jártasokká válnak. Kiismerik az emberi érzéseket, olyan kijelzések alapján, melyekben nehezen tudunk hazudni.

Ne mondjunk le a tudás ezen formájáról. Tekintsük úgy a kis kurvákat, mint akik áldozatok, mint akik önként feláldozzák önnön társadalmi megbecsülésüket a kommunikációkutatás érdekében.

*

Mezei András (Éva, sok-sok Ádám és... című kötetében) hosszan beszélget egy pesti kortársunkkal, egy szépasszony természetű hölgygel, aki a szerelem emelkedő-tetőző-hanyatló szakaszaiból a szenvedtetőket kihagyja, az örömszerzőket fölpörgeti és sokszorosítja. Idézek:

„— Mi a te életed tanulsága? Mit tanuljanak meg tőled? A te példádát kövessék? Mit tegyenek a nők?

— Nem. Szó sincs róla. Nyilvánvaló, hogy a nőknek egy nagy hányada egyáltalán nem alkalmas erre, tehát nincs ilyen megoldás az

életükre. Arra születtek, hogy kiszolgáltatottak maradjanak. Boldogok, hogy feláldozzák magukat a férfiakért. Ezek sose fognak eljutni odáig, hogy használják a férfit. Nekik az az életük, ami az én korábbi életem volt. De lehet, hogy van egy kicsi vagy nagyobb hányad, akik megoldást keresnek. Akik szívük szerint másként élnének, de nem mernek. Esetleg eszükbe sem jut, hogy más út is létezik. Akik félnek, hogy megszólják őket, akik azt hiszik, hogy ők a hibásak, és még szenvednek is tőle.

— Az egyén választhat egyéni utat, de a társadalom csak társadalomban tud gondolkodni. Nem gondolod-e, hogy a társadalomra pedig veszélyes ez a magatartásforma? Veszélyes, mert nem alkalmas a stabil családi életre. Az a cél, hogy a nő sok-sok gyereket szüljön a társadalomnak.

— Én annak a szűk rétegnek tudok esetleg segíteni, akik amúgy is bukdácsolnak a konvencionális létben. Akik úgyis alkalmatlanok arra, hogy sokgyerekes anyák meg feleségek meg ilyesmik legyenek.”

„— ... Előadódhat olyan eset is, hogy a lanyhult kapcsolat még mindig jó arra, hogy ne érezd magad egyedül. Amíg egy jobbat találsz. Minek nevezzük ezeket: váltóknak?

— Valamikor, még egy drámaibb fogalmi rendszerben, úgy neveztem, hogy síron túli lét. De ez egy kicsit túldramatizált. Az a lényege, hogy a kapcsolat tulajdonképpen meghalt. A maga gyönyörűsége már a sírban van, de az ember létében túléli magát.”

*

De ne ítéljük el a szépasszonyokat. Szükség van rájuk. Szükség van rájuk, a megfelelő arányban (ez a mai „Válj szinglivé!”-agymosás erős túlzás). Szükség van rájuk azért is, mert a családban élő, rossz családban, rossz körülmények között élő, mondjuk alkoholista és brutális férjjel együtt élő asszonyoknak is szükségük van valamiféle kiútra. Legalább a tudatra, hogy ha rászánná magát, ezen az úton kiszabadulhatna reménytelené vált asszonyi sorsából.

*

A Szépasszonynál, tündéreknél az öröm, az általam az Orionhoz kapcsolt keresztény hitben, s a Halottak útján a szenvedés a kulcsfogalom. Mint-

ha ez a két hömpölygő érzésvolyam, az öröm és a bánat áradna folyamatosan, egymással szemben, hatalmas tömegben az égi folyón.

*

Az élet fája és a tudás fája egymás közelében áll a Paradicsomban.

Az élet vizének forrása és a halál vizének forrása egymás közelében fakad.

A tiszafa, mely mérgező, a fanaptárban december 23-ához kötött. A fenyő, mely örökzöld, december 24-éhez. A tiszafa a halálhoz, a fenyő a születéshez, a kettő együtt az újjászületéshez kapcsolódik. Tiszafából íjak készültek, és a jósláshoz is kötődik.

Lehet, hogy az élet-halál, élet-tudás párosok a tudás és a halál összetartozást jelzik? Hogy a tudás halálos, s a halál a mindent tudás?

Hát persze. A fogyasztói társadalom elődei, az almafogyasztók, kiérdemelték a halált.

*

„Tükröm, tükröm, mondd meg nékem...” Lehet az a tükör víztükör is. A kút tükre, a tó tükre, de akár egy tál víz tükröző felülete is.

Jósok tudják, a jövőbelátáshoz nem szükséges kristálygömb: egy tál víz is elég.

*

Pistis Sophia, az Ismeret & Bölcsesség nevű nőszemély is hosszan bolyong az alsó világokban.

Panaszkodik is eleget.

(Ide most egy délibábost: Kassiopeia-Kis Sophia?)

*

Az alvilágból vissza lehet térni. Mindössze egy darab régi szerető kell hozzá, aki hajlandó a lebu-kottért a pokolba menni. (Orfeusz és Istár hajlandó volt.)

*

Nem mindenki tudja, így talán nem felesleges információ: nemcsak az éjfél a boszorkányok órája, de a déli tizenkettő is. Déli banya is van, bár a délibáb és a fata morgana lehet boszorkány is, tündér is.

Az a bizonyos örvény vagy forrás vagy kút vagy forgósél, ami az említett kereszt függőleges szá-raként húzódik a mélybe, nyilván az északi irányt és éjszakai időpontot jelölő Cassiopeiát, és a déli irányt és déli tizenkét órát uraló gonosz boszor-

kányt köti össze.

*

Pihenésképpen: ének. A tündérek szeretnek énekelni, dalolni, táncolni...

Ének: ego, többes számban. Mintha összejönne tudat, lélek és test, és buliznának együtt egy jót.

*

Az ének érzéseket mozgat. Átmozgat, belülről, tisztító örvény.

*

Az illatokról se feledkezzünk meg, nagyon fontos — és majdnem teljességgel ismeretlen — kommunikációs csatorna. Szakrális cselekvés során a füstölés, a jó illatú füstölés, tömjén, mirha, balzsam, szantál, olaj illata fontos szereplő. A tündérek virágébresztők, s a virágok mind illatoznak, egynéhány húsevő növény dögszagától eltekintve, na de hát a varjú is énekes madár, kár lenne nélküle. Érdekes volna egyszer az illatok időbeli megjelenését végigkövetni, ahogy a virágok nyílnak, abban a sorrendben, gyorsított illatnaptárként végigszippantgatni az évet, a természet ritmusát. És érdekes volna átgondolni azt is, miért kapcsoljuk a vadleányokat, szépasszonyokat, tündérlányokat, nimfákat, természet-istennőket a jó illatokhoz, miközben az ugyanezen természeti közegekben élő férfiaknak, betyároknak karakteresen más a szaguk.

*

A természeti jelenségeknek nincs szükségük erkölcsre. Mint ahogy a szépasszonyoknak sincs. Teszik, ami nekik jó, s ha ez nekünk jó, tündéreknek, ha nekünk rossz, boszorkányoknak hívjuk őket.

*

Még egy idézet (*A jó halál* című könyvből, Varga Andor, New York-i teológus-filozófiaprofesszor írásából idézve), kicsit hosszsan, de legfeljebb majd törölök belőle, törölni könnyebb, mint újra megtalálni a könyvet:

„Egy tett előre látható rossz következménye esetében néha az úgynevezett kettős okozat elve is segítségünkre lehet abban, hogy eldöntsük, megengedett-e a tett kivitelezése vagy sem. A kettős okozat elvének szabályait moralisták több nemzedéken keresztül dolgozták ki. Ezek a szabályok azon a tanításon

alapulnak, hogy nem kötelességünk a világban minden rossz létének megakadályozása. Nyilvánvaló, hogy nem tudunk eltörölni minden rosszat. Következésképp ez nem is kötelességünk, mivel senkit sem lehet lehetetlenre kötelezni. A kettős okozat elve azonban ennél tovább megy: megmagyarázza és igazolja némi rossz eltérését akkor is, ha ez saját tettünk hatása, vagy azért, mert nem tudjuk megakadályozni, vagy mert ésszerűtlenül nehéz lenne megakadályozni azon az áron, hogy nem hajtunk végre egy, a jólétünkhöz fontos tettet.

A »kettős okozat« azt jelenti, hogy a tettnek két előre látott következménye van, egy jó és egy rossz. Ezen elv szerint megengedett, hogy végrehajtsunk egy rossz következményű tettet, ha fennállnak a következő feltételek:

1. A szóban forgó tett természete szerint jó vagy legalábbis közömbös. Máskülönből rosszul indulnánk el; és közvetlenül rosszat tennénk, amit az erkölcsi törvény tilt.

2. A jó és rossz következmény egyaránt abból a tetteből ered, azaz egymástól függetlenül a tett okozza őket, és nem a rossz következménye hozza létre a jót. Ez utóbbi az előzőleg felállított elvünk ellen szólna, amely szerint a jó cél nem szentesíti a rossz eszközt.

3. Csak a hatást szándékoljuk, a nem kívánt rosszat pedig csak megtűrjük. Mivel sohasem szabad a rosszat akarnunk, ha valakinek szándékában van a rossz következmény, és jóváhagyja azt, közvetlenül rosszat tesz aka-rati tevékenysége révén.

4. A Jó következmény fontosságban felülmúlja a rosszat, vagy legalábbis egy arányosan súlyos ok van arra, hogy a rosszat megengedjük. Nyilvánvalóan ez az arány nem mérhető könnyen; körültekintő analízisre és józan ítéletre van szükség, hogy ezt eldöntsük.”

*

A józan paraszti észnek nincs szüksége bölcsész-spekulációra. Ukrán mesében találkozik két atyafi, s a kérdésre, mi újság, komám, hosszú párbeszéd alakul ki, a következő visszatérő szövegelemekkel:

„— No, az nem jó, komám!

— De bizony jó, komám, mert...”

„— No, az jó, komám!

— De bizony nem jó, komám, mert...”

Mindenki ismeri a saját életéből, nehéz helyzeteknek néha egészen jó következménye lehet, s fordítva is igaz, kellemes élményeknek kellemetlen lehet a következménye. Nem lehet csak a jót kikapni az életből, s a megpróbáló körülmények is jó hatásúak lehetnek. A jó és a rossz egymás farkába harapó kígyókként tekereg körülünk.

*

Reggeli kávézás közben jöttem rá, hát így keletkezett a galaxis, valaki egy kis tejszínt öntött a kávéba.

*

Nem tartom fontosnak, hogy folyvást idézetekkel támasszam alá az állításaimat, nem is könnyű olvasmány, ha valaki berohangássza a könyvtárát, és innen is kitép egy lapot, meg onnan is, így hozza össze a saját könyvét — csináltam már ilyet, olvashatatlan is lett —, de hát kemény tétel Isten legfőbbiségét kétségbevonni, bele kell kapaszkodnom az egyetlenbe, amellyel találkoztam, még ha irodalmi fikció is (Anatole France: Angyalok lázadása), mely Isten középvezetői funkcióját egyáltalán mint lehetőséget felveti.

(Nem akarom én Istent bántani. Végzi a maga dolgát, és én is. Ugyanannak dolgozunk mind a ketten.)

„— Mit mond? Hát ön nem hisz Istenben?

— Hiszek benne, mert saját létem az övétől függ, és ha ő nincs többé, magam is megsemmisülök. Hiszek benne, s ugyanabból az okból hiszek, mint amelyből a szilénoszok és menádok hittek Dionüoszban. Hiszek a zsidók és keresztények istenében. De tagadom, hogy ő teremtette a világot; legfeljebb csak megszerezte egyik, nem is nagy részét, és amihez csak hozzányúlt, azon ott maradt durva és kapkodó szellemének bélyege. Nem tudom elgondolni, hogy örökkévaló és végtelen, mert lehetetlenség elgondolni olyan lényt, amelynek nincsen térbeli és időbeli határa. Ő pedig nemcsak térben, de elméjében is korlátolt. Azt sem hiszem, hogy rajta kívül nincs más isten; hosszú időn keresztül ő maga sem hitte ezt: hiszen eleinte többistenhívő volt. Később kevélysége és híveinek hízalgése egyistenhívővé tette. Gondolatai nem rend-

szeresek, és hatalma kisebb, semmint általában hiszik. Egyszóval: tulajdonképpen nem is isten, hanem tudatlan és hiú demiurgosz. Azok, akik, miképpen én, ismerik igazi mi-voltát, Jaldabaotnak nevezik.”

„— Úgy emlékszem, kedves Maurice-om, hogy már többször felvilágosítottam Önt arról, hogy az, akit ön istenként tisztel, tulajdonképpen csak egy demiurgosz, akinek sejtelve sincs arról, hogy nálánál sokkal különb, valóban isteni világ is létezik, és teljes jóhiszeműséggel hiszi, hogy ő az egyedüli és az igazi isten. A nagytiszteletű Duchesne úr *Egyháztörténeté*-nek I. kötet 162. oldalán olvashatja ön, hogy ennek a felfuvalkodott és korlátolt demiurgosznak Jaldabaot a tulajdonképpeni neve. S talán ön inkább fog hinni e papi rendből származó egyháztörténeti írónak, mint saját őrangyalának.”

„— Ég fiaim, bajtársak, kivívtatok szabadságtokat a mennyei rabszolgasággal szemben, leráztátok annak jármát, akit általában Jahvehnek neveznek, de akit mi igazi nevén csak Jaldabaotnak hívunk, mert nem teremtője a világegyetemnek, hanem csak tudatlan és barbár demiurgosz, aki hatalmába kerítve a Mindenség parányi részét, azt fájdalommal és halállal árasztotta el.”

Olyan érzésem van ezzel a Francos Antalkával kapcsolatban, hogy valamit meglátott, valami mini megvilágosodása volt, de nem látja az összefüggéseket, mintha csak dachból nekifeszülne a tojánhéjnak, belülről, a sötétben gunnyadva, és ahol kitérik egy darabka, ott besurran valami kis fény, bedereng, juhé. Nekem könnyebb, én kívül vagyok, kívül a tojáson, nemcsak a törést látom, de a repedéseket, az összefüggéseket, a repedések rendszerét is.

(Nem vagyok nagyképű, csak nyolc hektáron botrotválkozom.)

*

Van itt tőle még egy pár idézet, máshoz, máskor jól jöhet:

„— Nagyjában — mondotta, Arcade — készséggel elismerem, hogy szinte lehetetlen a természettel összhangzó rendszeres erkölcs-tant felállítani. A természetnek nincsenek

elvei. A természet semmi ésszerű okkal nem támogatja azt a hiedelmet, hogy az emberi élet tiszteletre méltó. A természet közömbösségében nem tesz különbséget a jó és a rossz között.

— Ez is bizonyítja — mondotta Maurice —, mily szükség van a vallásra.

— Az állítólagos kinyilatkoztatáson alapuló erkölcs — mondotta az angyal — alapjában véve a legdurvább empirizmuson alapszik. A megszokás és gyakorlat az erkölcs szabályozója. Az égi parancsok csak régi szokásainkat avatják szentté. A tűzijáték közben holmi Sinai-hegyeken kihirdetett isteni ígék csak az emberek elfogult ítéleteit foglalják törvénybe. Mivel az erkölcsök és szokások változnak, következik, hogy a zsidó-kereszténységhez hasonlatos, hosszú életű vallások erkölcsi tanítása is szerfölött változékony.”

„Az ég fiainak természete olyan, hogy szeretniük kell az emberek leányait. Ha romlásba dönt is, mégis elkábítja érzeinket a virágok és asszonyok húsa.”

Ez fontos lehet. Lehet, hogy ez a halál kútja? A szerelem?

Ez lenne egyszerre az élet és halál vize?

*

Olvasok most egy könyvet, az eutanáziáról, sűrűsödési pont jött elő. A szülészek, nővérek a súlyosan terhelt gyerekeket, torzán világra jötteket, reménytelen életre számíthatókat gyakran hagyják meghalni. Itt, közvetlenül a születésnél megjelenik a halál is, és a halál, bármilyen durván, embertelenül hangzik is, természetes. És a halált az emberi minőség hiánya, vagy várható hiánya hívja elő.

Egyszerre működik a szerelem, a születés, élet, halál és a minőség fogalma.

*

Tapasztalatból tudom, két szélsőséges típusa van az alkotásnak: vagy sokat csinálok, egyik dolgot teremtem a másik után, szemét szemét hátán, válogatás nélkül, és előbb-utóbb valami jó dolog is kipörög, tényleg, ez elkerülhetetlen, vagy jól meggondolom, sok rossz ötletet elvetek, mielőtt valamibe tényleg belekezek, nekikészülök, alaposan kidolgozom amit — ez esetben mindössze

pár dolgot alkotok, de azok között több jó van, mint az előzőként említett stresszes kreativitás produktumai között.

*

Olvasóim jelentős százalékának (háromból kettő már jelentős) szívfájdalmat okozhat azon kijelentésem, miszerint Isten nem a legfőbb, csak egyike a legfőbbek karának, sőt, hogy a legfontosabb személy nő. És nincs jelentősége annak sem, tudome bizonyítani Isten, Nimród, Orion azonosságát (egyébként nem tudom bizonyítani), mert ha tudnám is, az ellenállítók azonnal kihátrálnának, jó, de mégis az Úr a legfőbb lény, hisz ő maga a mindenség.

Nem akarok ezen vitatkozni. Számomra a nő a legfőbb. Tudom, bizonyosan tudom, ha egyszer felszakad bennem az ima, Öregszülemhez fogok szólni.

Figyelmeztetni szoktak az igével teremtés magasabb rendűségére is — ezt természetesen férfiak hangoztatják, közülük is csak azok, akik nem tudnak szülni. El szokták hallgatni ezek a férfiak, hogy ők a *csak* igével teremtés magasabbrendűségét tételezik — merthogy a nők, az anyák a teremtéshez ugyancsak hozzáteszik a maguk igei, kromoszómákban testesülő üzenetét, de nem csak azt, öntestüket, önvérüket is. A nők nem beszélnek az áldozatról: ők azonnal feláldozzák önmagukat a magzat kihordásánál, a szülésnél, az egy testből kettővé szakadásnál. Az anyák számára az egylényegűség nem elmélet, hanem folyamatosan átélt valóság.

(Hallgattassék meg a másik, ha fél is.)

*

Egyszer az Ipolyi Arnold-féle mesegyűjteményben találkoztam egy rövid kis mesével. Obsitos katona hazaúton elfárad, lepihen egy fa tövében, és ahogy felnéz, az ágak közül valaki egy kabátot dob rá. Ráborul a sötétség, aztán a következő pillanatban egy sírgödörben találja magát, körülötte sötét banyák csecsemőujjakat rágsálnak, rémültében kikapaszzkodik a katona a gödörből, és máris otthon van.

Lehet hogy bennem a hiba, de azt éreztem, itt most valaki, az ősmesélő, azt meséli el, úrutazás közben belegabalyodott egy feketelyukba, és szerencsésen kiszabadult.

*

Az időutazások képtelenségét fejtegetők a múlt megváltoztatásának a veszélyeire hivatkoznak: hisz, érvelnek, ha visszautazok az időben és elpusztítom a saját dédapámat, akkor sosem születetek meg, tehát nem utazhatok vissza a múltba, és így tovább, másrészt, így az újabb figyelmeztetés, a múltban bekövetkező legkisebb változás is kiszámíthatatlan, hatásában felerősödhet, egy lepke szárnycsapása nemerét gerjeszthet.

De gondoljunk csak bele: ha visszautazok is az időben, az ottani jelen számomra jelen lesz, függetlenül attól, hogy már a jövőből érkezem, márpedig a jelen minden pillanatában a lehetséges jövőnek számtalan változatát pusztítom, pusztítjuk el, a számtalan lehetségesből mindig csak egy valószínű folytatása marad az időnek. Másrészt, kimondatlanul is, abból az alapfeltevésből indulnak ki az időutazástól aggódók, a feltevést is képtelennek tartók, mely szerint csak egyetlen valószínű jelen létezik, csak egyetlen ága, folyamatossága az egyetemes világidőnek, tehát eszükbe sem jut például egy olyas megközelítés, melynek értelmében én, aki a mostból visszamegyek a múltba, a múltba érkezés pillanatától úgy indítom el az idő egy újabb variánsát, hogy ez az újabb variáns nem törli, nem semmisíti meg az addigi időmúlást, hanem, mintegy leágazásként, az idő egy újabb ágában élek tovább. Tehát, megtartva a kiinduló mostot, s az addig telő időt, a múltba visszatérve egy leágazást hozok létre, s a visszatérési ponttól számítva megkettőzöm az idő múlását, melynek természetesen én magam csak az egyikében élek tovább. Ez a fajta megközelítés, értelmezési mód megszabadít az időutazási paradoxon okozta stressztől, de igazából az idő szötteles jellegét lehetővé tevő volta az új, a felszabadító gondolat.

Na, megint nem tudom kifejezni magam. (De a szót — időszötteles — megőrzöm jobb időkre.)

*

Tényleg, mért vasorrú a bába? Lehet hogy csak avas, avítt? Elnyútt, elmúlt? S az orra: világóra?

*

Valamelyik délkelet-ázsiai tündérmesében repülő tündérszigetről esik szó, mely a levegőben közlekedik, ködbe, felhőbe burkolózik, tulajdonképpen repülő hegy, tele barlangokkal, minden barlangjában egy-egy tündér lakik.

Nem ufózni akarok. Csak figyelmeztetni, tessék

tudomásul venni, tündérek igenis léteznek. Csak azt nehéz meghatározni, mi a bánat is az a tündér. (Vagy mi az öröm, ha már.)

A természetisztelő zöld boszorkányok, a bioboszorús, kelta eredetű wiccák ünneprendje rendkívül egyszerű: nyolc ünnepük van. Ebből négy egy-egy évszak közepére esik, négy pedig az évszakváltásokra.

*

A magyar korona abroncsán nyolc kép vala. A körre rendezett nyolc pont nyolcágú csillagot rajzol ki. Ez a sumér *dingir* (ha nem tévedek, mert még csak a társalgási kézikönyvet vettük), *isten* jelentésű szó jele. Meg rovásjeleink *ezer* száma. Ami ezer, az sok, abból annyi van, mint a tenger.

*

Pócs Éva a Tündérek, boszorkányok, démonok című kis (csak méretében kicsi) könyvében olyasmit fejteget, hogy nálunk nincs igazán hagyománya a tündértiszteletnek. Köröttünk, szlávoknál, szerbeknél, tótoknál, románoknál igen, nálunk nincs. Nem vonom kétségbe az adatait, jól megírt, korrekt könyv ez, mégis elgondolkoztató, hogy népmeséink több mint fele tündérmese. Ez hivatalos adat, népmese-katalógusunkból emlékszem ilyes megállapításra. Ez a szám még akkor is óriási, ha a tündérmeséket szűkített értelemben számlálom: tündérmesének ugyanis, tágabb megközelítésben, mindazon meséket tekintjük, melyekben csodás elemek szerepelnek (idetartoznak tehát a megemlített tündér szereplős meséken kívül például a csizmás kandúrról vagy a Szent Péterről szólók is).

*

Azt hiszem, ünnepeink között is ott vannak, ott lappangnak tündérünnepeink: a pünkösöd, a halottak napja vagy a Luca-nap már megemlített máskor, de azt hiszem, ilyen lehet a szentivánéj is, illetve, nevével is jelzi, a villőzés. Nemcsak a tűnékenység, a feltűnő, eltűnő, sziporkázó jelző, hanem a villózó szó is erre utal (a villám, villog, csillog kapcsolatokról már nem is beszélve), sőt, ha nem tévedek, a szlovák, szerb, horvát és román nyelv is vilu vagy valami hasonló szóval jelzi a thundert (szótárakban utánakereshető).

*

S a fehérmépnek három fehér vára is van márminalunk: Székes-, Nándor-, Gyulafehérvár.

Hogy a nádor és a gyula méltóságnév, nyilvánvaló, a székes már nem ennyire. Feltehető a trónszékel való kapcsolat, de a székelés mint uralkodás, a közigazgatási székek rendszere is valamiféle hatalom, hatalmas jelentésű sugall.

Azért nem árt az égre sem feltekinteni: ha a Cassiopeiát, az etióp királynőt lerajzolják, mindig hangsúlyozott kőszékre ültetik. A Képes Krónikában ábrázolnak hasonló kőpadokat, masszív trónusokat — ez nem biztos, lehet hogy összekeverek valamit.

(Hazudnék, ha azt állítanám, nem lehet más csilgképhez hozzárendelni a trónt, a széket: lehet.

Lehet, de nem egyszerű. A Kígyótartó csillagkép a görögök szerint nem más, mint az égbe ragadtatott orvos, Aiszküloosz, akit, és akinek a lányát, aki nekünk a higiéniát okozza, már láttam trónszéken ültében megszobrozottan, nem tom hol, talán Kerényi-könyvben.)

*

Egy megjegyzés a Luca-nappal kapcsolatban. Nem a fehér Lucával, csak szimplán, a lucaszékekkel. Ugye az a legény, aki készít egy lucaszéket, karácsonykor a misén arra állva meglátja a templombéliek közt, hogy ki is a boszorkány. De aztán menekülnie kell, meg mákot szórní, mert a boszorkányok üldözőbe veszik.

Álljunk meg egy pillanatra. Mit is csinálnak azok a „boszorkányok” a templomban, a szertartás alatt, tehát szent helyen, szent időben? Fekete misét? Gonosz varázslatot? Fertelmeket, botrányt?

Soha, sehol, senki, még a lucaszék készítője sem mond ilyet róluk.

Nem. Ezek az öregasszonyok, akárkik is ők, akár bábák, akár angyalcsinálók, a szent szülőágnál imádkoznak. Fohászokodnak a szent Anyához.

Az a legény, aki megszentelteleníti a széket, mint hatalmi jelképet, aki magasabbra tartja magát, pimaszul magasabbra tör, de hagyjuk most a jelenségeket, egyszerűen csak az a legény, aki az áhítatot roncsolja, meg is érdemli, hogy elverjék.

*

„Szita-szita péntek,
szerelem csütörtök,
dob szerda.”

A szita egyfajta zuhanyozási eszköz is volt a régi falun, lyuggatott vödör, hetente került sor az alkalomra, szitáló eső, s a fiú, aki kilesett egy zu-

hanyozó lányt, könnyen esett szerelembe. S ha a lány ügyesen érzett, a kidobolás, az esküvő kihirdetése sem maradt el.

Ez rendben van. Az idő fordulása, a visszafelé haladó időrend érdekesebb. Boszorkányidő. De még ez is átélhető, vén ember is felfrissül, visszafiatalodik, megfordul vele az idő, ha érez. És persze, három nap egy esztendő, hamar elszáll.

*

A nő olyan, mint a kis állat, a nagyobb állat előtt behódol. Hatalom, pénz, erőszakosság – és be-roggyan a lába.

Mellesleg a behódol, hódolat kifejezések a holddal, hóddal is összefügghetnek. Két, egymással ellentétes megközelítésben is: egyrészt mint hódoló, másrészt mint a hódolat tárgya lehet maga a hold. A nappal kapcsolatban hasonló kifejezésünk nincs.

Ha belegondolunk, a Nap az Orionhoz, a Hold a Cassiopeiához hasonlít: az egyik, a férfi-minőség csak fél idényben, nappal vagy télen, a másik egész idényben, pontosabban a hold a huszonnégy óra bármely szakában felbukkanhat, a Kassiopeia az év egészében látható.

Most látom csak, ez ütközik a napa-nap megközelítéssel. Jóvan.

De lehet, hogy a hódolat szó csak a hold, az égi világító előtt tiszteletadást őrzi. Minden más csak erőltetett belemagyarázás.

Meg az ellentmondásból is kihátrálhatok.

(Más ponton uralkodik a napa, más ponton az óriás férfi.)

*

A hód is, a hold is, a hugy is, csillagot, égitestet jelentett a régi magyarban. A Kasza hugy, Kasza hugja csillagnevek még egy lehetséges szókapcsolatra figyelmeztetnek: a hóg, hugocska holdacska is lehet.

Ez nem feltétlenül zavaros nyelvészkedés, tapasztalom, szerintem tapasztaljuk, a mai nyelvben is, a régiben is, elő-előfordulnak szókapcsolódások, jelentésátcsúsítások. Csak egyetlen régi csilgagnév két változatát említem: a Szíriusz, a Nagy-kutya csillagkép csillaga Ebecske és Ebédhordó névre is hallgat. (A Nehéz lábú csillag névre tévedt a tekintetem, nehéz észjárású olvasóimnak tehát: eb, és ebéd.)

*

Még Pócs Éva, talán nála olvastam, a tündérek nem szeretik a lovakat. Ha ez így van, a táltos szón át kiterjesztve nem szeretik a táltosokat, a táltosságot, a magyarságot sem, azaz a tündérpártiak magyargyűlölők.

Úgy hiszem, ez nincs így. Van ugyan egy hely az égen, ahol egyfajta tündérség ütközésbe kerül egy olyanfajta viselkedésmóddal, mely a mundánasztrológiában a magyarsághoz köthető, de ez egyfajta viselkedés-ütközés, és csak egy helyen ütközés, nem mindenhol, általában.

A Szépasszony (a Skorpió csillaga) és a Sánta Koldus (Nyilas) ugyanis házastársak, de míg a Szépasszony kikapós menyecske, a Sánta Koldus konzervatívizmusról ismert, a keresztény családmódeli híve. Nyilván akadnak feszült helyzetek.

*

„Tündérek érkezének, fejér *kövön* jövének”, idézi Lugossy a felvidéki gyermekdalt, ezt nevezvén helyreállított alaknak, de azért korrekten, legalább lábjegyzetben közli, élőben a dalt „Tündérek érkezének *fejér gözüin* jövének” szöveggel hallotta.

A fehér gözü, úgy gondolom, nem más, mint a güzüeger, ez a kis rágcsáló, s ez zavarhatta Lugossy Józsefet, nem tudta elképzelni az emberszabású tündéreket kiségezen utazni. Pedig elég lett volna Hamupipőke meséjét elolvasni, ahol tündéranyska kiségek húzta tökhintót küld leányának, s a sárga tök díszes hintóvá, az egerek gyönyörű lovakká válnak. De beszélhetnénk a hold-hód, menyét-menny-meny szavakról is éppen. A Ribike című mesében meg, Ribike egy szép lány, aki nagyon szerette a ribizlit, elhagyott szerető, aki elátkozottan, gyík alakban éledélt a világ végén, s amikor arra búslakodott az a bizonyos fiú, mert hogy különleges kívánságok teljesítését parancsolta rá az apja, segített rajta a lány, egyszer a tündérpókokkal szövetett könnyű-finom kelmét, másszor a tündértörpéktől szerzett olyan apró tündérkutyát, amilyen nincs több a világon. A tündér szó nemcsak női lényt jelenthet. Embert, állatot, törpét, és persze virágot, növényt is. Kínai mesében a baracktündér érkezésekor virágba borulnak a barackfák a kertben, távoztakor elhervadnak azok.

Nagy a tündérek állatkertje, belefér, ad absurdum, akár még a férfi is.

*

A Napúton a csillagképek primitív rendet követnek, egyik jön a másik után, férfiasan, katonásan, monoton rendben. A Tejút kanyargós, tekervényes, elágazások, a továbblépésnél választási lehetőségek vannak, van olyan csillagkép, amit egy másik beburkol, csak ezen a burkon keresztül lehet be-ki keresztüljárni, ez inkább nőies rend. Élő rend.

A Tejút képlékeny közege a Napúton csomósodik, az anyagba merül.

*

A húsvéti tojáshímek egyike, a vétett utas, Takács György szerint a Tejutat mintázza (persze lehet hogy tévedek, nem érted te ezt, pista). Ez nem más, ez a minta, mint egy önmagába visszatérő, tekervényes szélű jövő-menő vonal. És úgy gondolom, nemcsak a rajz, az idő is fodrozódik a széleken.

*

Az idő, az égi idő, sokkal többféle, mint amit óráink felfogni képesek.

Az idő relativitása a tudósok szerint emckettő, valójában három nap egy esztendő, sőt. A halhatatlanságra vágyó királyfi meséjében, mintha csak a bolygókat látogatná végig, különböző hosszúságú ciklusidőkről esik szó, de egy kínai mesében is, hogy tudnak ezek összebeszélni, a fiú bemászik a fa odvába, és a hangyák országában találja magát. Eltölt egy évet, honvágya támad, visszatér az emberek közé, és kiderül, idekinn ez alatt ezer esztendő telt el.

*

„Újabban egyre sűrűbben követik egymást a halálesetek. Arra gondol, milyen megdöbbentően sokan hiányoznak környezetéből: mindazok, akiket túlélt. Kutyák, macskák, madarak — százával. Az állatok élete oly elszomorítóan rövid, már régóta nem tart állatot maga mellett, leverő érzés túlélni őket...”
(Romain Gary: Lady L)

(A tündérek számára mi is csak ilyen rövid életű állatok lehetünk, ezt szeretném sugallni, de nem mondom ki, ezért van a zárójel, itt, s a mondat elején.)

*

Na kiderült ez is, ciklikus idő, átéljük, átélhetjük, nem nagy ügy, azt hittem, a régi ember sajátos

világlátása kell hozzá, ugye ima, Szent Antal-ima, mint Takács Györgytől tudható, ő érti is, el is magyarázza, én csak megkísérlem, azért kérik épp Szent Antalt a kérésük közvetítésére, merthogy ő volt az, aki egyszer már bejutott az Úr elé, vitt is ajándékot, teljesített is a kérése, hát hozzá fordulnak, mert akkor egyszer, a múltban sikerrel járt. Többé ugyan nem juthat az Úr színe elé, de miután a múltban, egyszer már igen, ezért ha ma, most megkérem őt, akkor majd, amikor a múltban teljesülni fog a kérése, akkor az enyém is beteljesül, hiszen tudjuk, a múltban megtörtént, amit kérni fogok, hú, ebbe nagyon belezavarodtam.

Szóval arra jöttem rá, ezt a ciklikus izét a napi valóságban gyakoroljuk. Minden különösebb hókuszpókusz nélkül, észre sem vesszük, hogy kilepünk a lineáris időérzésből. Amikor írok ugyanis valamit, a szöveg igyekszik valamiféle idősorrendet tartani, ha mást nem, a logikai következtetések avagy történeti következtetések sorrendjét tartani, és ezen az sem változtat, ha éppen a teljes regényfolyam belső időrendje kuszált, mert a kisebb szakaszokban továbbra is megmaradunk a lineáris idő, egyik után jön a másik állapotában, az a jó, ha olvasás közben az olvasó is átéli ezt a ritmust, miközben én, aki írom, amikor írom, valójában nemcsak előre haladok az időben, hanem vissza-visszatérek leírt sorokhoz, azokat újraolvasom, javítom, elfogadom, gyakran töredékesen készül a szöveg, előbb a kezdőmondat, aztán a záró rész, majd a közepéből egy kicsi, és szépen lassan befoltozom az időlukakat, szóval visszatérek, újrakezdem, előbb látom a végét mint a közepét, tiszta átélt ciklikus idő. Sőt az olvasó is átélheti, én is szoktam így olvasni, bele-beleolvas a könyvbe, elolvas találmányra kisebb részeket, s ha elviselhető, esetleg elkezdi előlről, és végigolvassa ahogy kell, vagy később, évek múlva újból kézbe veszi, de már csak bizonyos fejezetekre kíváncsi. Sőt Ez nem csak a betűk esetében élhető át, gondolkodásunk közben is keveredik a lineáris és a ciklikus sorrendbeállítás, a kétféle idő-érzékenységet könnyedén tudjuk váltogatni, akár egy időben is működhet bennünk mindkettő. Úgyhogy, ami látszólag nehezen magyarázható, napi élet-helyzetekben könnyedén átélhető.

Most kell abbahagyni, mert vagy túlmagyarázom, vagy úgyis minék.

Na ez zavaros, majd meg kell írni még egyszer. (Leciklikázom.)

*

Műszaki iskolában tanítják ezeket a háromnézetű rajzokat, amikor valamit felülnézetből, szembenézetből, oldalnézetből is lerajzolunk, és ebből minden kikövetkeztethető.

Az éggömb, három, egymásra merőleges főkörével ábrázolva a három főnézetben tulajdonképpen ugyanazt ábrázolja: kör, benne egy kereszt. Az ég három főkörének — kis pontatlansággal, mert hogy az élet nem derékszögű — a Napút, a Tejút és egy harmadik, az előző kettőre merőleges, képzetes kör, a meridián — ha nem tévedek, ez a neve, most nem tudok a lexikonban utánanézni, kibillen az asztal, odalesz a kávé (a kávé segít felidézni azt az adatot, amit meg is nézhetnék, ha nem sajnálnám a kávé) — felel meg. Most azt fogom megnézni, hogy a Napúton körbe-körbepörgő idő hogyan nyilvánul meg a másik két főkörön.

A Napúton körbe-körbefutó idő az, amit átélünk, amit óráink is mérnek, ciklikus idő, önmagába vissza-visszatérő, de mivel egyszerre mindig csak egy rövid szakaszát érezzük át, ezért lineárisnak tűnik.

Ez a körbefutó időmúlás a Tejút főkörön két, egymással szembefutó időként nyilvánul meg, az élet vize és a halál vize, mindkettő ciklikus, de egymással szembefutó, egymáson keresztülhaladó, a Tejúton egyszerre halad az idő a múltból a jövő felé, és fordítva, a tündérek örökifjak, míg a halottak — mert a Tündérek Útja a Halottak Útja is — újjászületésre váró lelkek.

A meridiánon még érdekesebb a helyzet: csak akkor van idő, amikor a Napúton futó időpont a metszésponthoz ér, azaz kétszer egy cikluson belül, ekkor viszont átvillan, a teljes kerületen, teljes felületen. Pillanatig tartó örökkévalóság, mint az álom.

Lehet, hogy mindez csak egy spekulatív marhaság, de lehet, hogy nem, vannak tapasztalatok másféle időmúlásról.

„Egyszerre műveld a három időt!” (Ratkó József: Segítsd a királyt!)

*

Amikor a horoszkópokban az állócsillagok hatását is be akarják vonni a sorselemzésbe, akkor tulajdonképpen nagyon furcsa dolgot művelnek, hi-

szen a születési adat, az idő múlása csak az ég derekán, övonalán, a zodiákusjegyek tengelyvonalában értelmezhető, az éggömb egyéb területein nem. Ezért azt szokták csinálni, hogy mint a narancsot, cikkelyezik az éggömböt, és az állócsillagot tartalmazó cikkelybe tartozó zodiákus jegyhez sorolják a vizsgált állócsillagot. Az állócsillagok hatásáról meglehetősen hézagosan és helyenként ellentmondásosan nyilatkozik az asztrológia, és ez okból is ilyen laza, nemcsak a szokásos pongyolaságból, a most következő felvetés.

A Zodiákus közelében elhelyezkedő csillagok hatásrendszerét viszonylag egyszerű felvázolni, többé-kevésbé egybeesik a jegyek-házak fogalmi rendjével, annak kibontottságával. De minél jobban közeledünk a pólusokhoz, annál közelebb kerülnek a cikkelyhatárok egymáshoz, annál inkább nő a kibontottság ellentettje, a besűrűsödés, és a sarokpontokon, a pólusokon, egyetlen-egyetlen pontban jelenik meg a teljes hatásmechanizmus, mindaz, ami a Zodiákuson széthúzva, rendszerbe szervezeten nyilvánul meg. De talán nem is csak az hat a sarkokon, ami a Zodiákuson, talán más hatás is jelen van, ami ráömlik az éggömbre, s aminek a hatása az éggömbi Egyenlítő, a Zodiákus felé közeledve lehalkul, felhígul. Talán ha az állócsillagok hatásáról valló tapasztalatokat a Zodiákustól, illetve az égi pólusoktól mért távolságok alapján csoportosítanánk, kiszűrhetnénk ezen égi pólushatásokat.

(Hátha érthető.)

*

Én vétkem, én vétkem, öregségemre olvastam csak a Csongort, Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéjét (Olcso Könyvtár, Szépirodalmi, Bp. 1976.), és lám, amit én vérkeservesen csipegetek össze a tündérekéről, még Vörösmarty korában közismert, magyarázatra nem szoruló tudomás lehetett — hármas útról beszél, fa tövéhez kötött banyáról, Mirigy boszorkány a leányát rókává változtatja, halálfő-reményfőt említ (csillagnév a Tündérfő), ördög-kordét, a szerelem óráját délben, Balgával Ledér helyett rongyos karosszéklet öleltet, jövőt tudó kutat szerepeltet, élehetlenség-halhatatlanság ellentétpárt, nemtőket (sóhajtás, mosolygó csók, égő szív, s a többi megfoghatatlan) gyönyörfát —, nem részletezem jobban, mi mindent tud, sokkal többet, mint amit észreveszek-megértek, csak egy részlet, ha szabad:

„Az egész út csárda volt.
S rajta százezer pohár
Csillogott, mint napsugár.”

*

Na most nagyot hasalhatok, emlékezetből mondom: Gilgames a maga eposzában az élet fűvét keresve az isteni kocsmárosnéhoz fordult.

*

Viszony, víz-anya, víz asszonya, magzatvíz, ágyékából fénypatak árad, élet vize, égi folyó.

„Az ember feljő, lelke fényfolyam...”

*

Számomra nyilvánvaló, mások számára talán nem, a tündérkirálynő, az őszanya, az élet vizének forrása, a Kassiopeia, a legfőbb, a mindeneken uralkodó egy és ugyanaz. Láttam fotókat, csak tudnám hol, több helyen is, talán Radics-könyvben is, anatóliai anyaszobrokról, masszív kőtrónuson masszív asszonyalak, van amelyik ölében érkező gyermekfej ismerkedik a világgal, a trónus két oldalán párducok, s a párducok hasalába egyenes vonalából M betűt rajzol. (A Kassiopeia csillagkép, ha felnézek az égre, így fordulok W, úgy fordulok M, könnyen felismerhető, jellegzetes rajzú. Esetleg úgy fordulok, oldalállásba, s ekkor egy szögletesített B, ami a rovásunk M jele.)

*

Hogy milyen is a nagyasszony, mondjuk Szabó Magda regényéből, ön-nagyanyja bemutatásából tudható. De tudom én is a saját emlékeimből, nagyanyám is, akit csak kicsi mamának hívtunk, annyira apró volt, igen nagy családot — sok gyerek, számtalan unoka, hatványozott dédunoka —, igaz, nem szigorral, szeretettel, tartott össze. (Halála után árván maradt, szét is hullott a család.) Hiányolom a nagyasszonyokat a világból. Szükség van rájuk. Hol vagytok?!

Zemplén vármegye címere juharfából kifaragva
(Internet)

HERVAY TAMÁS

SZÉP VAGYOK - NE ÖLJ MEG!

A New Jersey-beli Rutgers Egyetem kutatói új elméletet dolgoztak ki, mely szerint a virágok evolúciója egészen másképp alakult volna, ha az ember nem találja azokat szépnek.

Jeanette Haviland-Jones, az egyetem pszichológia professzora három elmés kísérletben igazolta a virágok kitüntetett helyét az emberi lélekben. Az első kísérletben 147 nőnek adtak ajándékba virágot, gyertyát vagy gyümölcsöt, és megfigyelték, ki hogyan reagál. A virágot kapó nők mindegyike mosolygott, míg a gyertya esetén 23 százalékuk, gyümölcs esetén 10 százalékuk nem mosolyodott el.

A második kísérlet egy liftben zajlott, összesen 122 embert vontak be úgy, hogy amikor az illető férfi vagy nő beszállt a liftbe, a bent álló beépített ember virágot, tollat vagy semmit sem adott neki. Itt is a virág vitte el a pálmát: aki azt kapott, többet mosolygott, beszédesebb lett, és közelebb állt az ajándékozóhoz (és ez már a mi evolúciónk szempontjából sem mellékes), mint a másik két csoport.

A harmadik kísérletben egy nyugdíjas otthon lakóinak szállítottak virágcsokrokat valamint díszes jegyzetfüzeteket. A 113 idős férfi és nő között voltak, akik egyszer, mások kétszer kaptak csokrot. A kétszokrosok többet mosolyogtak, sőt, még a felidéző emlékezeti feladatokban is jobban teljesítettek.

A fenti eredmények igazolják, hogy a virágok valóban igen közel állnak az emberi lélekhez. Terry McGuire, a Rutgers egyetem genetikusja úgy véli, hogy ez a vonzalom nem csupán elméleti, hanem alapvetően meghatározta a virágok evolúciós sorsát. Az ember által nemesített szebbnél szebb fajok némelyike paradox módon a rovarokat már nem vonzza olyan nagyon, így beporzásuk, szaporodásuk sem menne végbe az ember nélkül.

De McGuire szerint a nemesítéstől eltekintve is a szépség jelentette a virágok számára a túlélés esélyét. Amikor az ember évezredekkel ezelőtt mezőgazdálkodáshoz kezdett, a földeken nyíló virágok

pusztán hasznosíthatósági szempontból gyomnak minősültek, így a leglogikusabb lépés az lett volna, hogy az ember kiirtsa. Mégsem ez történt, és a genetikus szerint mindennek az oka, hogy a szépség meglágyította elődeink (és asszonyaik) szívét.

McGuire a virágokat a kutyákhoz hasonlítja. Úgy véli, a virágok a növényvilág házikedvencei, és hasznuk annyi, hogy boldoggá tesznek minket. És ezért megérdemlik, hogy éljenek.

2005. május. 27.

A virágok evolúciója egészen másképp alakult volna, ha az ember, a kecske, a szarvasmarha, ...stb., nem találja azokat szépnek.

Vegyük sorra hát a kísérlet „elmésségeit”

Első esetben már az is érthetetlen, miért éppen 147 nőnek adtak virágcsokrot, talán éppen ekkora mintából lehet levonni ilyen általános és mélyreható következtetéseket? Vajon miért olyan bizonyos abban „pszichológiaprofesszorunk”, hogy a 23% gyertyás, és a 10% gyümölcsös alany csak és kizárólag virág átvétele esetén hajlandó mosolyogni. Hátha csak éppen kellemetlen emlékei vannak a gyertyával, illetve a gyümölccsel kapcsolatban? Hátha más alkalommal kacajra fakadnának ha gyümölcsöt, vagy gyertyát adna nekik valaki?

Második alkalommal, a liftben, már csak 122 személy alanya a kísérletnek, igaz itt férfi nő vegyesen. (Lehet a férfiak többet érnek? Egy pszichológia professzornak már kell tudnia valamit erről is!) Mindenesetre, ha nekem a liftben valaki tollat próbálna adni, igen ügyes ügynöknek kellene lennie ahhoz, hogy mosolyt fakasszon ajkaimon! (Hacsak nem gúnymosolyt!) — Tényleg, azt is vizsgálták, hogy milyen mosolyról van éppen szó? Mert egy kínos félmosoly, vagy netán egy jól faragott kommunikációs mosoly között is van különbség, hogy a többről ne is szóljak! — Ha meg semmit nem kap, az előbbi mosolytípusokon kívül, ki várhat tőle egy szívből jövő, sugárzó mosolyt, plá-

ne, ha rossz napja volt, ha letolta a főnöke ...stb.? Tehát ez sem igen alap a kísérlet megállapításainak komolyan vételéhez.

A harmadik elmésség már csak 113 fővel dolgozik. Kezdünk kifogyni az adófizetők pénzéből, merthogy nem a saját zsebéből finanszírozta a stáb ezen „elmés” kísérleteket, arra mérget vehetünk. Férfiak és nők itt is vegyesen voltak, bár, hogy lehet-é őket férfinak és nőnek nevezni, ezt most ne firtassuk. Mindenesetre szegény öregek örülnek, ha kapnak! (No de jegyzettömböt?) Ha azonban kétszer kapnak az már Cavinton értékű! A cikk szerint csak virágot kaptak kétszer! (Bár lehet a noteszt gyorsabban kapták, és mivel kétszer ad aki gyorsan ad, így megtakarítható a notesz második sorozatának költsége!)

A virágok és a nők evolúciója is egészen másképp alakult volna, ha a férfiember nem találja azokat szépnek.

McGuire, mint genetikus nem szükséges hogy rendelkezzen azon ismeretekkel, miszerint az ősi növénytermesztés csak igen kis területre korlátozódott, s bár váltogatták a termesztés helyét, a talaj kimerülése miatt, még úgy sem volt számottevő a vadvirágos területek termőföld vesztesége, nem igen fenyegette őket a kipusztulás veszélye! Ma meg, az üzlet miatt genetikusan kezelt és/vagy túltenyésztett növények, nélkülünk ugyan kipusztulnának, ám ezeknek sem a szépség, hanem a pénz a megtartója. A korai időkből, kimondottan virágkerteszeti tevékenységről, nincs még elképzelése sem a tudósoknak, nemhogy bizonyítéka! Virágot a későbbiekben, a szerves kultúrákban, a lányok, másutt a nők általánosan ültettek kiskertjeikbe, bár néhány esetben azt is eltúlozták, ami azután jellemzően csodaszámba ment, pl. Szemirámisz függőkertje. A nő mint virág, minden ismertebb kultúrában megtalálható analógia. És bár a szépség is jelzője mind a virágnak, mind a nőnek, ez sohasem akadályozta meg adott alkalommal legvilkolásukat. Miért éppen a virágét akadályozta volna, ha ki akarta volna irtani őket valaki? Nem volt miért! Ezért nem történt meg.

Amúgy a régiak soha nem pusztán hasznosíthatóság szempontjától vezéreltettek! (Ez a nőkkel kapcsolatban írtakra is vonatkozik!) De nem is az öncélú szépség vezette őket!

Ha ma az emberi lélekhez valóban igen közel áll-

nak a virágok, ez azért van, mert őseink, és a szerves kultúrát ma is őrző néhány nép, népcsoport több tagja, tudja, hogy a nő és a növény analógiás, hogy úgy ne mondjam mágikus kapcsolatban van, s az egyik a másik nélkül nem tud szakrális szinten létezni.

Hogy nyelvünk miképpen működik azt itt részleteiben nem, csak egyes jellemzőiben tudom tárgyalni, de eléggé eltér attól, amit egy indoeurópai - germán - porosz nyelvoktatás tanít róla. A finnugor nyelvrokonság abszolutizálásának megcáfolására már ki sem térek! Erre vonatkozólag pl. Dr. Bakay Kornél: Az Árpádok országa című művében írtak lehetnek mérvadóak.

Virág szavunk elemzése, a magyar nyelvi működés mentén, egymaga más megvilágítást adhat a cikkben boncolgatott kérdésnek.

Első nyelvi-működési szabályunk, hogy **a magyar nyelv gyökökre, és mint a továbbiakban látjuk, hangzó és szóbokrokra épülő rendszerű.** A Czuczor-Fogarasi szótár szerint (is) a virág gyöke a ViR gyök. (Én ezt továbbpontosítanám: a gyök maga a VR mássalhangzókból áll, erre majd később részletesebben is rávilágítok!) Ebből következő, hogy minden ily gyökkel kezdődő szavunk rokonságban van egymással, tehát a ViRág, ViRul, ViRít, ...stb., szavak szó szerint egy töről fakadnak, s ViRágoz, ViRágzó, vagy ViRrad, ViRgonc szavaink ragozódhatnak, bokrosodnak ki belőlük, sok más társukkal együtt.

További nyelvi szabályok bevezetésével újabb felfedezésre juthatunk, mit a régiak jól ismertek, de egy nem ragozó nyelvet beszélő, s annak is csak egy lepusztultabb változatát ismerő mai illető nem tud felismerni sem, nemhogy végiggondolni (merthogy nyelven gondolkodunk!), pedig a hangtani részét valószínűleg ismeri.

Lássuk tehát a szabályt: **miután bizonyos mássalhangzókat egyképpen ejtünk, vagyis egyképpen, egy helyen képzünk, ezek rokonságban vannak egymással, (hangzó)bokrokat képeznek.** Itt most csak a vizsgálat szempontjából lényeges, L R J mássalhangzóbokorral foglalkozom. Ugyanis a ViR és a ViL gyökök ettől kerülnek rokonságba. Következő tehát, hogy a ViRáG és a ViLáG (ami a világosság szavunk eredeti alakja, lásd pl. „gyűjts világot” kifejezéseinket) szavunk összefügg nyelvilag, s ebből adódik, hogy fogalmi kapcsolat is kell legyen e két kifejezés között. „Világ világa,

virágnak virága” találjuk az Ómagyar Mária siralomban.

Ehhez kapcsolódik egy másik szabályunk: **az alakilag rokon szavaink között is van fogalmi kapcsolat!** Erre később lesz példánk.

Vitathatatlan már e néhány sor után is, hogy a virágnak, mely kivirít a zöldből, szinte ágaskodván: láss meg!, éppen élénksége az mi lényege. Érdekes azon is elgondolkodni, hogy e kifejezés: **éLénk** (ViRulens, ViRgonc) szótöve/gyöke az **éL**, minek éppen párja a „latin” kifejezés gyöke: ViR. Így mondjuk: **éL-ViRul**. Lehet hogy a latin ViRulens szó is egy ősmagyar töről származik? Mindenesetre itt komoly szóbokra van mindkét gyöknek, míg odaát (a latinban) ez nem jellemző!

Ismét más szabályunk úgy szól, hogy **a magyar nyelvben a mássalhangzók a szó vázát, testét, állapotszerűségét adják, míg a magánhangzók lelkesítik, folyamatszerűségében változtatják a szavakat.** Ha tehát a VR gyök ViR szóképét vizsgáljuk, ide kívánczik még a VÉR szó is, mert ennek az élettel való kapcsolata megkérdőjelezhetetlen!

A ViL> ViLág> ViLágos = fényes szavaink sora rá**ViL**ágíthat arra, hogy ki a **ViL**ágra jön, az fényre érkezik a sötétből (bár ma a műtőlámpa vakító fénye nem a legjobb a csecsemőre nézve).

Bevonhatnánk még a FR, PR gyököket is a B P V F hangzóbokor felhasználása nyomán, ám ez túl messzire vezetne, mégis addig menjünk el, hogy ami FoRog, PöRög az **éL** szemben azzal ami **áLL**, mert tovább értelmezve: ami **áLL** az **HáL**, vagyis **HaL** ...stb. Vö.: hagyományunkban a hálás (alvás) az a kis halál, „Én lefekszem én ágyamba, minden esti koporsómba” (archaikus imádságrészlet). Visszatérve az alaki hasonlóság szabályára: a **HaL** főnév, és a **HaL** ige között bizony kapcsolat van, hiszen aki meg**HaL** annak teste ki**HÚL**, sőt később nyálkás és erős szagú is lesz. Most tovább nem mélyítem ezt, bár maga a fogalmi kapcsolat mélyebbre visz, annyit azonban még megjegyeznék, hogy gondoljuk tovább a **HaL** és a **víz**, és a **HoL**t és a **víz**, és a **születő** és a **víz** kapcsolatát. De ide hajaz a **HoLT** > **HoLD** szóbokorrészlet is.

A példák száma sokáig, elvileg az egész magyar szókészlet felhasználásáig, sőt, mint láttuk, más nyelvek szavainak felhasználásáig szaporítható. Ez itt csupán mutatvány ebből.

Én magam nem is vagyok ennek igazi tudója, csak

kissé-értője. Ennek ellenére, bármikor, bárkivel szívesen elbeszélgetek, aki valóban meg akarja érteni akár azt, miért is fontos a virág az életünkben, miért kellett azt az életben (a ház körötti rész, udvar megnevezése), és az abban foglalt kertben nevelni, növelni, miért a **Nő**> **Nővény**> **Nővevény** sőt **Nőstény** dolga volt ez, s pont ezért **ő** adta ezzel **magamagát** a férfinak, ha virágot tűzött a gomblyukába, kalapja mellé ...stb. Virágot a nőnek adni ezért anakronisztikus a magyar hagyomány szerint!

A régi idők embere analógiás gondolkodásában a virág és a Nap is eggyé vált, ezt virágszerű Nap-ábrázolások sora bizonyítja. Tehát a virág a fény szimbóluma is lett egyben, ami az élet feltétele. Ezt a tudást pedig már a génjeinkben is hordozhatjuk. Mindenesetre a kultúrák az előbbieket (virág -nő analógia), és ezt örökítették tovább. Azután az eredeti tartalmát már nem ismervén, csak a szokások és hagyományok vezették az emberiség nagyobb felét, s mivel a nyelvi összefüggésrendszer, legtöbb helyt, már nem támogatta a gondolkodást, ott már csak az érzelmi viszony határozta meg a cselekvést, az ebből levont következtetés már tévútra vezethet.

A szépség is ilyen fogalom, érzelmi válasz egy kihívásra. Ám mindenkinek az a szép, amit ő szépnek lát, amihez valamilyen érzelmi szál fűzi. Ez folyton változik, s teljesen egyedi. Ezért az érzelmekre igyekeznek hatni a reklámok is!

Ez tehát nem lehet mozgatója egy évezredek átívelő hagyományrendnek.

A fentiek azonban igen!

Budapest, 2005. 06. 05.

Borsod vármegye címere cseresznyefából kifaragva
(Internet)